

Kirsi Koponen, Hanna Peräkylä, Laura Reinikka

Kosketus soittamiseen

Vaikeavammaisten nuorten aikuisten kokemuksia iPad-bänditoiminnasta

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Toimintaterapeutti (AMK)

Toimintaterapian koulutusohjelma

Opinnäytetyö

30.10.2014

Tekijä(t) Otsikko Sivumäärä Aika	Kirsi Koponen, Hanna Peräkylä, Laura Reinikka Kosketus soittamiseen Vaikeavammaisten nuorten aikuisten kokemuksia iPad-bänditoiminnasta 46 sivua + 2 liitettä 30.10.2014
Tutkinto	Toimintaterapeutti (AMK)
Koulutusohjelma	Toimintaterapian koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Toimintaterapia
Ohjaaja(t)	Merja Suoperä, lehtori Anne Talvenheimo-Pesu, lehtori
<p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kerätä vaikeavammaisten soittajien kokemuksia iPad-bänditoiminnasta, toiminnan merkityksestä yksilölle sekä miltä iPad-laitteella soittaminen tuntuu. Työn tavoitteena oli saada soittajien oma ääni kuuluviin. Opinnäytetyön työelämän yhteistyökumppanina toimi Uudenmaan lihastautiyhdistys ry, jonka tavoitteena on tukea lihastauteja sairastavia ja heidän perheitään sekä järjestää muun muassa vertaistukitoimintaa.</p> <p>iPad-bänditoimintaan tutustuttiin havainnoimalla bändiharjoituksia sekä esiintymistilaisuuksia. Opinnäytetyön aineisto kerättiin teemamuotoisilla yksilöhaastatteluilla kolmelta iPad-bänditoimintaan osallistuvilta soittajilta. Aineisto analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Työssä hyödynnettäviä teorioita ovat Doris Piercen toiminnan terapeuttisen voiman malli, sekä kokemukseen liittyvät teoriat.</p> <p>Opinnäytetyö tuotti monipuolista kokemustietoa iPad-bänditoiminnasta. Aineistosta muodostui yhdeksän ilmiöön liittyvää teemaa. Tuloksissa korostuivat iPad-laitteella soittaminen ja laitteen vaikutus itsenäiseen suoriutumiseen, ryhmä sekä opettajat. Yllättävinä asioina aineistosta nousivat iPad-laitteen osittainen puutteellisuus, sekä jäsenten halukkuus olla syvemmin osallisena toiminnan kehittämisessä.</p> <p>Toimintaterapian tavoitteena on tukea asiakkaan itsenäistä suoriutumista arjessa. Tulosten perusteella iPad-laite lisäsi osaltaan itsenäistä suoriutumista soittotilanteissa verrattuna oikealla soittimella soittamiseen. Opinnäytetyön tulokset tukevat iPad-laitteen käyttämistä toimintaterapiassa. iPad-bänditoiminnassa on kyse vapaa-ajantoiminnasta, mistä johtuen iPad-laitteen hyödynnettävyyttä toimintaterapiassa olisi tarkasteltava jatkossa lisää.</p>	
Avainsanat	iPad-laite, vaikeavammainen, bänditoiminta, kokemus, toiminnan terapeuttisen voiman malli

Authors Title Number of Pages Date	Kirsi Koponen, Hanna Peräkylä, Laura Reinikka Experiences of Severely Disabled Young Adults on iPad Band Activity 46 pages + 2 appendices 30.10.2014
Degree	Bachelor of Health Care
Degree Programme	Occupational Therapy
Specialisation option	Occupational Therapy
Instructors	Merja Suoperä, Senior Lecturer Anne Talvenheimo-Pesu, Senior Lecturer
<p>The purpose of this Bachelor's thesis was to collect experiences from the severely disabled young adults about iPad band activity, its meaning to the individual and how it feels to play music with iPad. The aim was to make their voices heard. The working life partner in this thesis was the Finnish Association for Muscular Diseases in Uusimaa whose aim is to support people with muscular diseases and their families as well as organizing peer support activities.</p> <p>Getting to know the iPad band activity started by observing band rehearsals and performances. The data for this study were gathered through thematic interviews with three severely disabled band members, who played music with iPad. The material was analyzed by using data-based content analysis method. The theoretical background for the study is the theories of experience and the model of Occupation by Design - Building Therapeutic Power by Doris E. Pierce (2003).</p> <p>The thesis produced versatile information about iPad-band activity. According to the data independence in playing music with iPad, the band as a group and interaction between the teachers and the players' were highly valued. The surprising findings concerned iPads inadequacy and the players' willingness to participate in developing the band activity.</p> <p>The goal of occupational therapy is to support client's independence in daily living. According to the results iPad increased independence in playing music when compared to the use of actual instruments. The results support the use of iPad in occupational therapy. iPad band activity is a leisure time activity. The usability of iPad in occupational therapy should be examined in the future.</p>	
Keywords	iPad, severely disabled, band activity, experience, the model of Occupation by Design

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Työn taustat	4
2.1	Yhteistyökumppani	4
2.2	iPad-bändiprojekti	4
2.3	Bänditoiminnan jäsenet	6
3	Työn tarkoitus ja tavoite	8
4	Kokemus tarkastelun kohteena	9
5	Toiminnan terapeuttisen voiman malli	11
5.1	Vetoavuus	12
5.2	Ainutlaatuisuus	13
5.3	Täsmällisyys	14
6	Työn toteuttaminen	16
6.1	Aineiston hankinta	16
6.1.1	Ilmiöön tutustuminen havainnoinnin avulla	17
6.1.2	Tiedonantajat	19
6.1.3	Teemahaastattelu ja sen toteutus	20
6.2	Aineiston analyysi	23
7	Työn tulokset	26
8	Johtopäätökset	33
9	Pohdinta	37
10	Luotettavuus ja eettisyys	40
	Lähteet	44
	Liitteet	
	Liite 1. Suostumuslomake	
	Liite 2. Haastattelurunko	

1 Johdanto

Teknologian hyödyntäminen on kasvamassa sosiaali- ja terveydenhuollossa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2010: 3). Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että Sosiaali- ja terveysministeriö on luonut älystrategian, jossa kuvataan muun muassa älypalveluiden nykytila Suomessa sekä tavoitteet älypalveluiden kehityksestä vuodelle 2020. Älypalvelulla tarkoitetaan strategiassa tieto-, viestintä- ja hyvinvointiteknologian avulla tuotettua sosiaali- ja terveydenhuollon sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen palvelua, jolla pyritään tukemaan esimerkiksi itsenäistä selviytymistä. Älypalveluita pyritään kehittämään käyttäjälähtöisesti. Tablettilaitte, esimerkiksi iPad-laitte, nähdään strategiassa tavoitteita tukevana teknologisena trendinä sekä yhtenä keskeisimmistä teknologisista mahdollistajista. (Sosiaali- ja terveysministeriön älystrategia 2014: 2–6, 18.) Näin ollen myös toimintaterapia-alan on seurattava teknologian kehittymistä. Toimintaterapeutit ovat raportoineet, että iPad-laitetta voidaan käyttää työvälineenä, joka tukee tavoitteiden saavuttamista. iPad-laitetta on hyödynnetty motoriiikkaan, sensoriikkaan ja näkökykyyn liittyvien haasteiden sekä sosiaalisen osallistumisen tukemiseen. (Hoesterey – Chappelle 2012: 7.) iPad-bänditoiminnallaan Uudenmaan lihastautiyhdistys ry pyrkii Raha-automaattiyhdistyksen rahoittamassa pilottihankkeessaan luomaan uutta toimintamallia tukemaan vaikeavammaisten bändisoittamista sekä keräämään käyttökokemuksia hyödynnettäväksi muissakin toimintaympäristöissä (Hakuni 2013: 26).

Vaikeavammaisten nuorten bänditoiminta alkoi 2000-luvun alussa Lihastautiliiton toteuttamasta ja RAY:n rahoittamasta No problem-projektista, jolla mahdollistettiin bändissä soittaminen ja laulaminen nuorille, joilla ei vaikeavammaisuutensa takia ollut siihen aiemmin mahdollisuuksia. Bänditoimintaa pyritään kehittämään kaksivuotisella iPad-bändiprojektilla, joka on osa Uudenmaan lihastautiyhdistys ry:n vertaistukitoimintaa. iPad-bändiprojekti on vakiintunut iPad-bänditoiminnaksi. Opinnäytetyön lähtökohtana on tarkastella iPad-bänditoimintaa, jossa soittaminen tapahtuu iPad-laitteilla eli kosketusnäytöllisillä taulutietokoneilla tavanomaisten instrumenttien sijaan. (iPad-bändiprojektin yhteenveto 2014.)

Uudenmaan lihastautiyhdistys etsi syksyllä 2013 toimintaterapiaopiskelijoita, jotka olisivat kiinnostuneita ryhmämuotoisesta toiminnasta, musiikista ja iPad-laitteen käyttömahdollisuuksista. Musiikkitoiminta tai iPad-laitteen käyttäminen soittimena oli opiskelijoille vieras aihe. Aiheeseen tartuttiin kiinnostuneina, koska kyse oli uudesta ilmiöstä ja sitä oli

mahdollista tarkastella monesta eri näkökulmasta. Aihe rajautui iPad-bänditoiminnassa mukana olevien nuorten aikuisten kokemusten tarkasteluun, sillä ilmiöön haluttiin perehtyä siitä parhaiten tietävien, bändin jäsenten näkökulmasta. Näin ollen aiheen koettiin vastaavan toimintaterapian asiakaslähtöistä näkökulmaa. Toimintaterapiassa asiakaslähtöisyydellä tarkoitetaan toimintaterapeutin ja asiakkaan välistä kumppanuutta. Asiakas nähdään tasavertaisena yhteistyökumppanina ja oman elämänsä asiantuntijana. (Salo-Chydenius 2003: 25; Aatrokoski – Seppälä 2012: 12.) Myös toimintaterapeuttien ammattieettisissä ohjeissa (2011) kuvataan asiakkaan ja terapeutin välistä suhdetta vuorovaikutussuhteeksi, jossa tavoitteena on edistää ja ylläpitää asiakkaan toimintakykyä hänelle merkityksellisillä elämänalueillaan. Toimintaterapiassa lähtökohtana on aina asiakkaan etu. (Toimintaterapeuttiliitto 2011.)

Kokemukset ovat aina omakohtaisia ja yksilöllisiä, toisin kuin käsitykset, jotka kertovat enemmän yhteisön tyypillisistä tavoista ajatella maailmaa. Kokemus on suhde, joka liittyy subjektin ja objektin yhdeksi kokonaisuudeksi. Kokemus muodostuu vuorovaikutuksessa todellisuuden kanssa. Kun ihminen asettuu suhteeseen todellisuuden kanssa, muodostuu elämäntilanne. Kokemus on sitä, mitä tämä kyseessä oleva elämäntilanne ihmiselle tarkoittaa. Kokemusta voidaanakin kutsua erityiseksi merkityssuhteeksi ihmisen ja hänen elämäntilanteensa välillä. Tässä työssä tarkasteltavat kokemukset ovat aistihavaintoja, tunnetta, oppia, tietoa, taitoja ja elämyksiä. (Laine 2001: 27, 36; Perttula 2008: 13, 116–117, 119, 149; Niiniluoto 2002: 9–10.)

Opinnäytetyön tiedonantajina ovat vaikeavammaiset nuoret aikuiset, jotka soittavat vapaa-ajan harrastuksenaan musiikkia iPad-laitteilla. Työssä tarkastellaan kolmen vaikeavammaisen soittajan kokemuksia iPad-bänditoiminnasta, sen merkityksestä sekä iPad-laitteella soittamisesta. Työn tavoitteena on tuoda soittajien oma ääni kuuluviin hyödyntämällä laadullisia tutkimusmenetelmiä. Ilmiöön tutustuttiin havainnoimalla bändiharjoituksia ja esiintymistilaisuuksia, mutta pääaineisto kerättiin yksilömuotoisina teemahaastatteluina kolmelta bänditoiminnassa mukana olevalta soittajalta.

Opinnäytetyössä esitellään aluksi opinnäytetyön yhteistyökumppani Uudenmaan lihastautiyhdistys ry, iPad-bändiprojekti sekä bänditoiminnan jäsenet eli vaikeavammaiset soittajat, joihin kuuluu lihastauteja sairastavia ja CP-vammaisia nuoria aikuisia. Työssä on hyödynnetty Doris Piercen toiminnan terapeuttisen voiman mallia, johon muun muassa havainnointi- ja haastattelulomakkeet pohjautuvat. Opinnäytetyössä aineisto on analysoitu aineistolähtöisen analyysin avulla. Työn toteuttamisluvun jälkeen esitellään

tulokset ja johtopäätökset. Aineistosta nousi esiin yhdeksän teemaa, joita tarkastellaan työn tuloksissa. Työn läpi kulkevana punaisena lankana korostui kokemuksen tarkastelu yksilöllisestä näkökulmasta. Työn pohdintaosiossa opiskelijat pohtivat kokemuksen ainutlaatuisuutta, asiakaslähtöisyyttä, opinnäytetyöprosessia sekä opinnäytetyön antia toimintaterapialle.

Toimintaterapian puolelta tämä on ensimmäinen opinnäytetyö, jossa kerätään kokemustietoa iPad-bänditoiminnasta ja iPad-laitteella soittamisesta. Teknologian kehittymisen myötä aihe on ajankohtainen. Työn avulla on saatu hyödyllistä, käyttäjäkokemuksiin perustuvaa tietoa. Saatujen kokemusten perusteella Uudenmaan lihastautiyhdistys ry voi kehittää iPad-bänditoimintaansa. Opinnäytetyössä pyritään hyödyntämään toimintaterapian asiakaslähtöistä näkökulmaa, sillä soittajien kokemuksia kuulemalla voidaan kehittää toimintaa vastaamaan paremmin käyttäjien tarpeisiin. Lisäksi toimintaterapia hyötyy työstä, koska sen avulla voidaan pohtia iPad-laitteen mahdollisuuksia terapeuttisena työvälineenä.

2 Työn taustat

Opinnäytetyön taustoissa kuvataan yhteistyökumppani, taustoja bändiprojektista sekä bänditoiminnassa mukana olevia. Lisäksi luvussa avataan opinnäytetyössä käytettäviä käsitteitä. Yhteistyökumppani halusi muun muassa opinnäytetyön avulla kerätä tietoa taulutietokoneiden käytöstä ja bänditoiminnasta, sekä levittää kerättyä tietoa laajemmin hyödynnettäväksi muissa toimintaympäristöissä sekä ikä- ja vammaryhmissä. (iPad-bändiprojektin yhteenveto 2014.)

2.1 Yhteistyökumppani

Opinnäytetyö on toteutettu yhteistyössä Uudenmaan lihastautiyhdistys ry:n kanssa. Uudenmaan lihastautiyhdistys ry on yksi valtakunnallisen Lihastautiliitto ry:n kahdestatoista paikallisyhdistyksestä. Uudenmaan lihastautiyhdistyksen tavoitteena on tukea lihastauteja sairastavia sekä heidän perheitään ja läheisiään. Yhdistyksen tehtävänä on jakaa tutkittua sekä kokemuksiin pohjautuvaa tietoa lihastaudeista, tarjota alueellista ja koordinoitua vertaistukitoimintaa, valvoa jäsenistön oikeuksia paikallisesti sekä tiedottaa parannus- ja kehityskohteista Lihastautiliittoon. Uudenmaan lihastautiyhdistyksellä on jäseniä noin 650 ja jäsenistöllä on erilaisia lihastautidiagnooseja yli 50. Uudenmaan lihastautiyhdistys ry pyrkii toiminnallaan siihen, että lihassairaudesta huolimatta ihminen olisi oman elämänsä aktiivinen toimija. (Toimintasuunnitelma 2014.)

Vaikeavammaisten nuorten bänditoiminta alkoi 2000-luvun alussa Lihastautiliiton toteuttamasta ja Raha-automaattiyhdistyksen rahoittamasta No problem -projektista, jolla mahdollistettiin bändissä soittaminen ja laulaminen nuorille, joilla ei vaikeavammaisuutensa takia ollut siihen aiemmin mahdollisuuksia (iPad-bändiprojekti 2013–2014). Kolmi-vuotisen projektin jälkeen toiminta vakiintui säännölliseksi Uudenmaan lihastautiyhdistyksen toteuttamaksi bänditoiminnaksi (iPad-bändiprojektin yhteenveto 2014).

2.2 iPad-bändiprojekti

Vuonna 2012 bänditoiminnassa mukana olleet nuoret ja heidän opettajansa pohtivat markkinoille 2010 tulleiden iPad-laitteiden käyttökelpoisuutta soittimina niille, joille soittaminen oli muuttunut vaikeaksi (iPad-bändiprojektin yhteenveto 2014). iPad-laite on yhdysvaltalaisen Apple-elektroniikkayrityksen taulutietokone eli tabletti, joka lanseerattiin

markkinoille vuonna 2010 (Kytömäki – Laine – Lappi – Rehnman 2010: 4). iPad on yksiosainen, monikosketusnäytöllinen kannettava laite, jota ohjataan sormin napauttamalla, näyttöä pyyhkäisemällä tai nipistysliikkeiden avulla sekä tarvittaessa piirto- eli styluskynää apuna käyttäen. Kosketusnäyttö tunnistaa sormen sijainnin sekä monisormikosketuksen. (Rosenzweig 2014: 10–11.) iPad-laitteeseen on saatavilla lisävarusteita ja ladattavia lisäohjelmia eli sovelluksia, joita saa hankittua Apple-kaupasta (Kytömäki ym. 2010: 4). Tabletin herkkää ja pientä kosketusnäyttöä on helppo hallita, eikä soittaminen sen avulla ole kiinni liikkeiden laajuudesta tai lihasvoimasta. Laitteen käyttäminen on mahdollista, vaikka liikkeiden kohdistamisessa ja tuottamisessa tai kognitiivisessa toimintakyvyssä olisi heikentymää. (iPad-bändiprojekti 2013–2014.) Soittajan yksilölliset tarpeet on helpompi ottaa huomioon, sillä soittamistapaa voidaan räätälöidä käyttäjälleen sopivaksi (Hakuni 2013: 26).

iPad-bändiprojektille haettiin avustusta viiden iPad-laitteen hankintaan Suomen vammaisten lasten tuki ry:ltä. Avustuksen turvin soittaminen iPad-laitteilla saatiin alkuun. Bändiryhmien opettajat kouluttautuivat Sibelius-Akatemiassa ja lähtivät yhdessä nuorten kanssa kehittämään uudenlaista bändisoittotapaa ja vähitellen kokeilu laajeni uudeksi toiminta- ja soittotavaksi. (iPad-bändiprojektin yhteenveto 2014.) Vuonna 2013 vaikeavammaisten iPad-bändiprojekti sai Raha-automaattiyhdistykseltä kaksivuotisen projektivastuksen (Saloheimo 2013: 48).

iPad-laitteiden monipuolisuus mahdollistaa monia tapoja bändisoittamiseen vaikeavammaisuudesta tai toimintakyvyn muutoksista huolimatta. Lihassairauden eteneminen ei enää tarkoittanut opituista taidoista tai harrastuksesta asteittaista luopumista vaan moderneja menetelmiä, joilla soittaminen, ryhmään osallistuminen ja mielekäs harrastaminen olivat edelleen mahdollisia. iPad-laitteen kosketusnäyttö voidaan muuttaa ohjaimeksi, jolla vaikeasti vammaisen nuori voi olla osa bändiä ja kehittyä harrastuksessaan. Laitteella voidaan perinteisten soitinten lisäksi soittaa valmiiksi ohjelmoituja melodioita tai rytmejä, lisäksi sitä pystyy käyttämään tavallisten soitinten rinnalla. iPad-laite on kokonsa puolesta helppo sijoittaa soittajalle sopivimpaan kohtaan, esimerkiksi pyörätuolin pöytälevylle tai erilliseen telakkaan. iPad-laite ei soita kenenkään puolesta, vaan musiikki saadaan aikaiseksi harjoittelemalla, aivan kuten ennenkin. Bänditoiminta on vertaistukitoimintaa, jossa yhdistyvät harrastaminen ja mukava yhdessäolo. Tärkeintä on, että jokaiselle nuorelle on löytynyt tapa olla osana bändiä. (Toimintasuunnitelma 2014; iPad-bändiprojektin yhteenveto 2014.)

Tällä hetkellä bändisoittamista harjoitellaan musiikinopettajien ja muusikoiden johdolla harrastusryhmissä sekä kesäisin järjestettävällä bändileirillä. Bänditoiminnassa on mukana Uudenmaan lihastautiyhdistys ry:n lisäksi myös Uudenmaan CP-yhdistys sekä bändileirin yhteistyökumppani Nuorisoyhteistyö Seitti (Salonheimo 2013: 48). Bänditoiminnassa on mukana neljä bändiryhmää, joista kaksi on tarkoitettu lapsille ja nuorille, yksi toimii itsenäisenä bändinä ja neljäs, väliaikaisesti tauolla oleva bändiryhmä, on suunnattu työikäisille ja ikääntyneille. Aktiivisessa bänditoiminnassa on tällä hetkellä mukana 15 lihastautia sairastavaa tai CP-vammaista nuorta tai nuorta aikuista. Ikähaitari nuorten bändeissä on kahdeksasta vuodesta yli 30-vuotiaisiin. (iPad-bändiprojektin yhteenveto 2014.)

2.3 Bänditoiminnan jäsenet

Tässä opinnäytetyössä bänditoiminnan jäseniksi määritellään toiminnassa mukana olevat vaikeavammaiset jäsenet, jotka sairastavat lihastauteja tai joilla on CP-vamma. Vaikeavammaiseksi määritellään Kansaneläkelaitoksen ja Suomen vammaispalvelulain mukaisesti henkilö, jolla on vamman tai sairauden johdosta huomattavia ja pitkäaikaisia vaikeuksia tai rasituksia selviytyä jokapäiväisistä elämän toiminnoista kotona, koulussa, työelämässä tai muissa elämäntilanteissa (Kela 2013; Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 380/1987 § 2).

Bänditoiminnan keskeiset haasteet liittyvät toimintakyvyn muutoksiin lihastautien edetessä. Lihastauteja sairastaa Suomessa arvioiden mukaan yli 10 000 ihmistä (Atula 2012). Lihastautidiagnooseja on satoja erilaisia ja jokaisella lihastaudilla on omat erityispiirteensä (Sariola 2012: 3). Useimpia lihastauteja ei voida parantaa. Lihastaudit eli myopatiat ovat harvinaisia neurologisia sairauksia, joille on ominaista tahdonalaisten lihaksiston etenevä surkastuminen ja heikkeneminen. Lihasperäisten lihastautien syy on lihassoluissa ja niiden toiminnassa. Syy voi olla myös liike- ja ääreishermosolujen tai hermolihasliitosten toimintahäiriössä. Tällöin puhutaan hermoston ja lihasten toimintatai yhteistyöhäiriöstä. Näitä hermo–lihasperäisiä eli neuromuskulaarisairauksia voi ilmetä jo vastasyntyneellä tai vasta myöhemmin lapsuudessa, nuoruudessa tai aikuisuudessa. Nämä sairaudet eivät yleensä vaikuta älyllisiin tai henkisiin suorituksiin. Sairauden etenemisnopeus riippuu lihastaudista, ja joillain niistä on vaikutusta elinikään. Myös vamman aste voi vaihdella yksilöittäin samankin diagnoosin sisällä. (Mitä ovat lihastaudit 2006; Lihastautiliitto ry 2009.)

Lihastauteihin liittyviä oireita ovat lihasten surkastuminen ja lihasheikkous. Lihasheikkous voi vaihdella voimakkuudeltaan eri lihassairauksissa ja se voi olla pysyvää tai etenevää lihasheikkoutta. Lihasten surkastumista tai heikkoutta voi esiintyä koko vartalossa tai paikallisesti esimerkiksi raajojen alueella. Nämä syyt aiheuttavat rajoituksia liikkumiseen sekä osallistumiseen jokapäiväisiin toimintoihin. Ongelmia voi esiintyä esimerkiksi pään kannattelussa, kasvojen lihaksissa, syömisessä, puhumisessa sekä hengittämisessä. Yläraajoissa, hartioissa ja käsissä esiintyvä heikkous ja kömpelyys vaikeuttavat tai estävät esimerkiksi tavaroihin tarttumisen ja niiden kantamisen. Vuoteelta, kyykystä tai maasta nouseminen omatoimisesti voi olla haastavaa tai jopa mahdotonta. Käveleminen, portaissa kulkeminen, pukeutuminen, peseytyminen, kodinhoitaminen ja asioiminen kodin ulkopuolella vaikeutuvat. Myös tasapainovaikeudet kuuluvat oirekuvaan. (Lihastautiliitto ry 2009.)

Lihastaudit eivät yleensä aiheuta kipuaistimuksia. Mahdollisia kipuja pyritään ehkäisemään ja hoitamaan esimerkiksi fysioterapialla, erilaisilla apuvälineillä sekä tarvittaessa oireenmukaisella lääkityksellä. Toimivaksi hoitomuodoksi jääkin kokonaiskuntoutus, johon kuuluvat fyysisen kuntoutuksen lisäksi ne toiminnot ja terapiat, jotka auttavat sairastunutta ja hänen perhettään. Kuntoutuksen tarkoitus on sairauden aiheuttamien vaurioiden ja toiminnan vajavuuden vähentäminen ja ennaltaehkäiseminen, ja sitä kautta arkielvytyksen helpottaminen. (Lihastautiliitto ry 2009.)

CP-vamma aiheuttaa myös samankaltaisia oireita kuin lihastauti. CP-vammalla tarkoitetaan kehittyvissä aivoissa liikettä säätelevillä alueilla tapahtunutta kertavauriota. CP-vamma johtaa pysyvään liikkumisen, asennon ylläpitämisen ja toiminnan vaikeuksiin. Liikuntavammaan saattaa kuulua muun muassa liitännäisongelmia aistitoiminnoissa, kommunikaatiossa, syömisessä, älyllisissä toiminnoissa, syömisessä, toiminnallisessa näössä sekä käyttäytymisessä. Liitännäisongelmat riippuvat aivovaurion laajuudesta sekä sijainnista. (Mäenpää n.d.)

Toimintakyvyn muutokset CP-vammasta ja etenevistä lihassairauksista johtuen vaikeuttivat vähitellen instrumenttien soittamista, tehden siitä osalle soittajista jopa mahdotonta. Mielekäs ja luova harrastaminen muuttui fyysiseksi suorittamiseksi, kun lihasvoimat tai yläraajojen liikelaajuudet eivät enää riittäneet soittamisen vaatimuksiin. Fyysisen toimintakyvyn heikentyminen vaikutti väistämättä motivaatioon harrastaa ja kokea soittaminen myönteisenä, voimavaroja tuovana toimintana, vaikka harrastamisenhalu säilyi vahvana. (iPad-bändiprojekti 2013–2014.)

3 Työn tarkoitus ja tavoite

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kerätä ja kuvata yksittäisten iPad -bändin jäsenten subjektiivisia kokemuksia iPad-bänditoimintaan osallistumisesta, sen merkityksestä sekä iPad-laitteella soittamisesta. Tavoitteena on saada bändin jäsenten oma ääni kuuluviin.

Opinnäytetyön tarkoituksena on vastata seuraaviin kysymyksiin:

- Miten yksilö kokee iPad-bänditoiminnan?
- Minkä merkityksen yksilö antaa iPad-bänditoiminnalle?
- Miltä iPad-laitteella soittaminen tuntuu?

Opinnäytetyössä kerätyt kokemukset hyödyntävät toimintaterapia-alaa. Työssä kerättyjen kokemusten avulla toimintaterapeutit voivat pohtia iPad-laitteen soveltuvuutta terapeuttisiksi työvälineeksi. Lisäksi Uudenmaan lihastautiyhdistys ry voi käyttää kerättyä tietoa iPad-bänditoiminnan kehittämiseen ja laajentamiseen.

4 Kokemus tarkastelun kohteena

Kokemusta tutkittaessa on osattava vastata kysymykseen mitä kokemus on (Perttula 2008: 149). Fenomenologisessa erityistieteessä kokemus käsitetään laajasti ihmisen kokemuksellisena suhteena omaan todellisuuteensa, eli maailmaan, jossa hän elää. Kokemus siis syntyy vuorovaikutuksessa todellisuuden kanssa. (Laine 2001: 27.) Kokemus sisältää yksilön, hänen toimintansa sekä kohteen, johon toiminta suuntautuu. Kokemuksen rakenne koostuu tästä suhteesta, joka liittyy subjektin ja objektin yhdeksi kokonaisuudeksi. Kun toiminta valitsee kohteensa, yksilö kokee elämyksiä. Elämyksissä kohde ilmenee ihmiselle jonakin, eikä todellisuus ole enää merkityksetön, vaan se tarkoittaa jotakin. (Perttula 2008: 116–117.)

Perttulan (2008) mukaan kokemus on tajunnallinen tapa merkityksellistää niitä todellisuuksia, joihin ihminen on suhteessa. Kun ihminen on suhteessa todellisuuden kanssa, siitä muodostuu elämäntilanne. Kokemus on sitä, mitä tämä elämäntilanne ihmiselle tarkoittaa. (Perttula 2008: 149.) Ihmisen toiminnan tarkoitusta voidaan ymmärtää kysymällä millaisten merkitysten pohjalta hän toimii. Kokemus siis muodostuu merkitysten mukaan. Tutkittaessa kokemuksia iPad-bänditoiminnasta, on siksi perusteltua selvittää myös bänditoiminnan merkitystä yksilölle. Merkitysten tutkimisen mielekkyys perustuu oletukseen, että toiminta on tarkoituksellista, ja että ihmisen suhde todellisuuteen on merkityksillä ladattua. (Laine 2001: 26–27.)

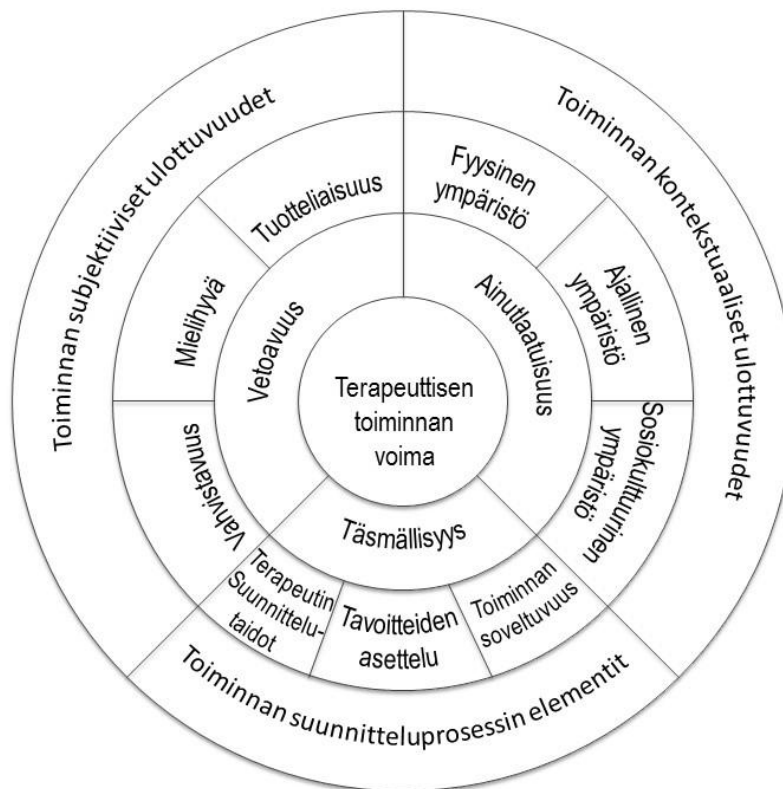
Verbi ”kokea” on käsitteenä laaja ja sitä voidaan käyttää monella eri tapaa, joten seuraavaksi esitetään sellaiset kokemukseen liittyvät määritelmät, jotka sopivat tämän työn ilmiön tutkimiseen. Kokemuksella voidaan tarkoittaa aistihavaintoja ja sen kautta syntyvää tietoa. Tässä mielessä esimerkiksi se, miltä iPad-laitteella soittaminen tuntuu, on osa niitä kokemuksia, joihin tässä työssä on etsitty vastausta. Toisaalta voidaan puhua sisäisistä tuntemuksista, kuten ilon ja järkytyksen ”kokemisesta” tai onnistumisen ”kokemuksista”. Erilaiset tunteet liittyen bänditoimintaan ovat luonnollisesti osa työssä tutkittavia kokemuksia. Lisäksi kokemuksesta yleensä myös opitaan, koska ihmisen tiedot ja taidot syntyvät kokemuksesta. Voidaan puhua henkilöstä, joka on kokenut jotakin tai hänellä on kokemusta jostakin asiasta. Yleensä kokemuksen subjekti on yksilö, mutta on myös mahdollista puhua kokeneesta ryhmästä, tässä tapauksessa iPad-bändin soittajista. Tiedonantajilla on vuosien kokemus soittamisesta, siksi työssä ollaan kiinnostuneista myös siitä, miten tietojen ja taitojen kehittyminen on vaikuttanut heidän kokemukseensa bänditoiminnasta. (Kotkavirta 2002: 15–16; Niiniluoto 2002: 9–10.)

Kokemuksesta voidaan puhua myös hetkellisinä elämyksinä, jotka ovat mieleenpainuvia ja merkityksellisiä. Tässä mielessä esimerkiksi kirjan lukeminen voi olla miellyttävä tai epämiellyttävä kokemus. Kokemukset voivat olla voimakkaita elämyksiä, jotka vahvistavat tai horjuttavat tai jopa muokkaavat kokijan omaa identiteettiä. Soittajan hetkellinen elämys esimerkiksi yksittäisessä esiintymistilanteessa on voinut vaikuttaa kokemukseen bänditoiminnasta. Tämän vuoksi elämysten vaikutusta kokemukseen ei voida sivuuttaa tässäkään työssä. Kaiken kaikkiaan kokemus on näkemystä asioista, se voidaan pukea sanoiksi ja siihen pohjautuvia ajatuksia voidaan vaihtaa (Kotkavirta 2002: 15–16). Tämän työn tarkastelun kohteena ovat kaikki edellä mainitut kokemuksen eri muodot. Ne voivat siis olla aistihavaintoja, tunnetta, oppia, tietoa, taitoja ja elämyksiä.

5 Toiminnan terapeuttisen voiman malli

Opinnäytetyössä on hyödynnetty Doris Piercen toiminnan terapeuttisen voiman mallia, koska se tukee subjektiivisten kokemusten tarkastelua. Malli korostaa toiminnasta saadun kokemuksen ainutlaatuisuutta. Toiminnan terapeuttisen voiman mallia on hyödynnetty opinnäytetyön aineistoa kerätessä, sillä opiskelijat ovat rakentaneet aineistonkeruussa käytetyn haastattelurungon mallin pohjalta. Mallia on myös hyödynnetty toimintaan tutustumisen aikana.

Doris Piercen (2003) toiminnan terapeuttisen voiman malli koostuu toiminnan kolmesta eri ulottuvuudesta: vetoavuudesta, ainutlaatuisuudesta ja täsmällisyydestä (ks. kuvio 1). Vetoavuudella mallissa tarkoitetaan yksilön kokemusta toiminnan kiinnostavuudesta, ainutlaatuisuudella kontekstia, jossa toiminta tapahtuu ja täsmällisyydellä terapian suunnitteluun liittyviä tekijöitä. Toiminnan terapeuttista voimaa voidaan tarkastella mallin eri ulottuvuuksien avulla. (Pierce 2003: 9.)

Kuvio 1. Toiminnan terapeuttisen voiman malli (Pierce 2003)

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää soittajien yksilöllisiä kokemuksia iPad-bänditoiminnasta kokonaisuudessaan. Tähän sisältyvät niin iPad-laitteen käyttäminen soittimena, toiminnan ryhmämuotoisuus, harjoitukset ja esiintymistilanteet sekä soittajan toimintakyky. Toiminnan terapeuttisen voiman mallin kautta voidaan tarkastella soittajien kokemuksia iPad-bänditoiminnasta. Mallin avulla on mahdollista tarkastella toimintaa monipuolisemmin, niin että ulottuvuuksien vaikutus soittajan kokemukseen nousee esille.

5.1 Vetoavuus

Toiminnan vetoavuus (appeal) on jaettu toiminnan terapeuttisen voiman mallissa kolmeen osa-alueeseen: tuottavuuteen, mielihyvään ja vahvistavuuteen. Osa-alueet esiintyvät ihmisen vetoaviksi kokemissa toiminnoissa. Toimintaa ei näin ollen tarvitse luokitella esimerkiksi työksi tai vapaa-ajan toiminnaksi, vaan sitä voi tarkastella ihmisen oman kokemuksen kautta, joka rakentuu ulottuvuuden osa-alueiden yksilöllisestä summasta. (Pierce 2003: 45–46.) Hyödyntämällä mallin vetoavuuden ulottuvuutta opiskelijat voivat tutkia, mikä tekee iPad-bänditoiminnasta soittajan kokemuksen mukaan vetoavaa, eli miksi soittaja on kiinnostunut iPad-bänditoiminnasta.

Tuottavuudella (productivity) tarkoitetaan ihmisen sisäsyntyistä tarvetta haastaa itseään, asettaa tavoitteita ja saavuttaa niitä. Tuottavaan toimintaan sitoudutaan sen tavoitteellisuuden vuoksi ja siihen sisältyvät esimerkiksi työskentely, työn mukanaan tuoma identiteetti ja stressi. Tavoitteellinen työskentely saa aikaan erilaista mielihyvän tunnetta, kuin muut mielihyvää tuottavat toiminnot. (Pierce 2003: 10, 58–59.)

Ihminen pyrkii sisällyttämään arkeensa mahdollisimman paljon mielihyvää. **Mielihyvän** (pleasure) tuntemus syntyy aistikokemusten ja aivojen limbisen järjestelmän kautta. Limbinen järjestelmä käsittelee aistikokemuksen ja se rekisteröidään ihmisen muistiin mielihyvää nostattaneena kokemuksena. Hypotalamus reagoi tähän vaikuttaen ihmisen autonomiseen hermostoon synnyttäen hyvän olon tuntemuksia. Aistikokemuksen vaikutus limbiseen järjestelmään ja sitä kautta mielihyvän tunteen saavuttamiseen on yksilöllistä, mistä johtuen eri ihmisiä miellyttävät erilaiset toiminnot. Siinä missä tuottava toiminta antaa ihmiselle tyydytystä hänen esimerkiksi saavuttaessaan tavoitteensa, mielihyvää antava toiminta nostattaa hyvää oloa tekemisen aikana. Toiminta voi olla sekä mielihyvää nostattavaa että tuottavaa samaan aikaan. Tällaisia toimintoja ovat esimerkiksi luovat toiminnot, kuten musiikin soittaminen. (Pierce 2003: 80–87.)

Ihminen tarvitsee arjen rytmiinsä **vahvistavia** (restoration) toimintoja, jotta jaksaminen arjessa säilyy. Vahvistavia toimintoja ovat esimerkiksi nukkuminen, ruokaileminen ja itsestä huolehtimisen toiminnot. Myös rauhalliset ja hiljaisuudessa tehtävät toiminnot, esimerkiksi lukeminen, voidaan sisällyttää vahvistaviin toimintoihin. Länsimaisessa yhteiskunnassa vahvistavia toimintoja ei välttämättä muisteta huomioida tarpeeksi kiireen keskellä, mikä voi aiheuttaa univelkoja tai elämänlaadun laskua. Vahvistavia toimintoja voi sisällyttää kiireiseen arkeen pitämällä ajoittain taukoa tekemisestä. Näin esimerkiksi tuotavaan toimintaan varastoituu enemmän energiaa. (Pierce 2003: 98–110.)

5.2 Ainutlaatuisuus

Toiminnan ainutlaatuisuudella (intactness) Pierce (2003) tarkoittaa fyysistä, ajallista ja sosiokulttuurista ympäristöä, jossa toiminta tapahtuu. Ainutlaatuisuuden osa-alueet vaikuttavat yksilön kokemukseen toiminnasta. (Pierce 2003: 10.) Hyödyntämällä ainutlaatuisuuden ulottuvuutta opiskelijat tarkastelevat soittajien kokemuksia bänditoiminnan fyysisistä ja ajallisista puitteista, esimerkiksi harjoitustiloista ja harjoitusten tauotuksesta, sekä sosiokulttuuriseen ympäristöön liittyviä seikkoja. Lisäksi mallia hyödyntämällä opinnäytetyössä on mahdollista tarkastella näiden vaikutusta soittajan kokemukseen toiminnasta.

Mallissa **fyysisellä ympäristöllä** (spatial dimension) tarkoitetaan ihmisen omaa kehoa, ympäristöä, työvälineitä ja toiminnassa käytettävien tilojen henkilökohtaista merkitystä, jotka vaikuttavat ihmisen kokemukseen toiminnasta. Ihmisen keho on yksilöllinen ja ainutlaatuinen kokonaisuus, ja toiminnot koetaan oman kehon kautta. Kokemukseen toiminnasta vaikuttaa myös ympäristön koko, valaistus, ilmanvaihto, ympäristössä kuuluvat äänet ja häiriötekijät sekä mahdolliset ympäristön vaarat. Tilat, joissa ihminen toteuttaa toimintojaan, muodostuvat ihmiselle henkilökohtaisesti merkityksellisiksi ja kuvastavat ihmisen tapaa sitoutua ja kokea toimintoja. Ihminen saattaa toimia toiminnan fyysisessä ympäristössä yksin tai jakaa sen muiden ihmisten kanssa, mikä omalta osaltaan vaikuttaa yksilön kokemukseen toiminnasta. Lisäksi toiminnassa tarvittavat välineet luetaan osaksi fyysistä ympäristöä. (Pierce 2003: 152–162, 170.)

Toiminnan **ajallisella ympäristöllä** (temporal dimension) tarkoitetaan ihmisen yksilöllistä kokemusta toiminnan ajallisesta rytmistä. Toiminta koetaan ainutlaatuisena hetkenä

silloisessa ajassa ja paikassa, eikä täysin samankaltaista kokemusta saavuteta uudelleen toistamalla toimintaa esimerkiksi seuraavana päivänä. Kokemusta toiminnasta muovaavat ihmisen biologinen rytmi, joka vaikuttaa muun muassa ihmisen keskittymiseen, ongelmanratkaisukykyyn ja jaksamiseen päivän aikana, sekä ihmisen elinympäristön määrittämät sosiaaliset normit toimintojen sijoittumisesta ihmisen elämänrytmiin. Ihminen kokee toiminnan keston, tempon ja rytmin yksilöllisesti, jolloin kokemukset samasta toiminnasta voivat erota toisistaan eri ihmisten välillä. (Pierce 2003: 170–183.)

Mallin **sosiokulttuurinen ympäristö** (sociocultural dimension) tarkastelee toimintaa sosiaalisesta ja kulttuurisesta näkökulmasta. Toiminnot voivat olla yksin tehtäviä toimintoja, vapaaehtoisesti muiden kanssa yhdessä tehtyjä toimintoja tai toimintoja, jotka vaativat onnistuakseen toisen ihmisen. Ihmisellä on oma kokemuksensa tekemästään toiminnasta sekä näkemyksensä siitä, miten muut tulkitsevat toimimistamme. Nämä kokemukset ja näkemykset muokkaavat ihmisen identiteettiä. Kulttuuri määrittää ihmisen elinympäristössä perinteisiä tapoja elää ja toimia yhdessä. Toiminnot ja niiden sijoittuminen elämänrytmiin koetaan eri tavalla kulttuurista riippuen. (Pierce 2003: 198–203.)

5.3 Täsmällisyys

Terapeutin on osattava tarjota asiakkaalle sellaisia toiminnallisia kokemuksia, jotka vastaavat asiakkaan tarpeeseen. Tällaiseen toiminnan täsmällisyyteen (accuracy) vaikuttavat terapeutin suunnittelutaidot, asiakkaan kanssa yhdessä asetetut tavoitteet ja toiminnan soveltuvuus asetettuihin tavoitteisiin nähden. (Pierce 2003: 264.) iPad-bänditoiminta on vapaa-ajan harrastustoimintaa. Alun perin opiskelijat miettivät, ettei terapeutin työkentelyyn liittyviä elementtejä tarkasteltaisi työssä, koska toiminta ei ole toimintaterapiaa. Bänditoiminta on kuitenkin suunniteltua ja tavoitteellista toimintaa, joten toiminnassa on siis nähtävissä täsmällisyyden elementteihin liittyviä seikkoja. Tämän takia on perusteltua sisällyttää täsmällisyyden ulottuvuus työssä hyödynnettävään teoriaan.

Terapeutin suunnittelutaidot (therapist design skills) vaativat terapeutilta luovuutta yhdistää strukturoitu lähestymistapa vastaamaan asiakkaan yksilölliseen tarpeeseen. Suunnittelutaitoja käyttämällä terapeutti pystyy siis toteuttamaan vaikuttavampaa ja terapian tavoitteisiin vastaavaa terapeuttista toimintaa. (Pierce 2003: 264–265.)

Terapeutin tulee **asettaa tavoitteet yhteistyössä asiakkaan kanssa** (collaborative occupational goal generation), jotta terapian tulokset vastaisivat asiakkaan yksilöllisiin tarpeisiin. Asiakkaan kanssa yhteistyössä toimiminen sitouttaa asiakasta terapiaprosessiin sekä muodostaa terapiainterventioista tasokkaan ja asiakaslähtöisen. Asiakkaan ja terapeutin välisen suhteen tulisi olla rehellinen ja tasavertainen, mikä vaatii terapeutilta vallan jakamista asiakkaan kanssa. (Pierce 2003: 276–277.)

Terapiassa käytetyn **toiminnan** tulisi **tukea terapian tavoitteita** (precision fit of intervention to goal). Terapeutin tulisi vahvistaa taitojaan suunnitella tavoitteisiin vastaavaa toimintaa refleктоimalla omaa osaamistaan ja etsimällä uutta tietoa, sekä toteuttamalla näyttöön perustuvaa terapiaa. Terapeutin tulisi myös hioa kykyään havainnoida, valita intervention perusstrategia harkiten eli pohtia pyritäänkö terapialla muuttamaan asiakkaan toimintaa vai ympäristöä, muokata terapian tavoitteita tarvittaessa ja toteuttamalla täsmällistä terapiaa. (Pierce 2003: 284–289.)

6 Työn toteuttaminen

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää kolmen soittajan kokemuksia iPad-bänditoiminnasta, sen merkityksestä ja iPad-laitteella soittamisesta. Työ on laadullinen opinnäytetyö, koska sen pyrkimyksenä on tavoittaa tutkittavien näkökulma tutkittavana olevasta ilmiöstä (Kiviniemi 2001: 68). Laadullisen tutkimusmenetelmän mukaisesti työn lähtökohтана on todellisen elämän kuvaaminen, jota pyritään tutkimaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti (Hirsjärvi – Remes – Sajavaara 2009: 161). Laadullisella tutkimuksella on mahdollista tavoittaa myös ihmisen merkityksellisiksi koettuja tapahtumaketjuja, kuten omaan elämään pidemmälle jaksolle sijoittuvaa asiaa (Vilka 2005: 97).

Laadullinen tutkimus on luonteeltaan prosessorientoitunutta, mikä näkyy myös tässä työssä. Tämän ominaispiirteen myötä opinnäytetyössä korostuvat eri elementtien joustava kehittyminen tutkimusprosessin edetessä. Näillä elementeillä tarkoitetaan esimerkiksi tutkimustehtävää, teorianmuodostusta, aineistonkeruuta tai aineiston analyysiä, jotka voivat siis muotoutua vähitellen tutkimuksen kuluessa. (Kiviniemi 2001: 68.) Seuraavaksi kuvataan prosessiluonteisesti työssä toteutunut aineistonkeruu ja aineiston analyysi.

6.1 Aineiston hankinta

Laadullisen tutkimusmenetelmän aineistoiksi sopivat niin esineet, ihmisen puhe, kuva tai tekstiaineistot, esimerkiksi dokumenttiaineistot, päiväkirjat, aikakausi- ja ammattilehdet, piirroksot, liikkeet, eleet ja ilmeet sekä valokuvat (Vilka 2005: 100–101). Myös kokemuksen tutkimusaineiston keräämiseksi voi käyttää kaikkia tapoja, joita ihmisellä kokemustensa ilmaisemiseksi on. Tutkijan on ajateltava, millä tavoin ilmaistuna häntä kiinnostavat kokemukset ovat parhaiten kuvattavissa. (Perttula 2008: 154.)

Työn aineistonkeruumenetelminä käytettiin havainnointia ja haastattelua, joista kerrotaan myöhemmin lisää. Ennen aineistonkeruun aloittamista opiskelijat esittäytyivät koko iPad-bändille ja kertoivat työn tarkoituksesta ja toteutustavasta. Tutkimukseen osallistuva voi tehdä vapaaehtoisen päätöksen osallistumisestaan tutkimukseen vasta riittävän informaation saatuaan. Tämän vuoksi selvitys käytettävistä tallennevälineistä ja arvio tutkimukseen osallistumiseen käytettävästä ajasta oli ilmoitettava ensimmäisen tapaa-

misen aikana. Lisäksi oli tärkeää kertoa osallistumisen vapaaehtoisuudesta ja mahdollisuudesta keskeyttää tutkimukseen osallistuminen missä vaiheessa tahansa. (Kuula 2006: 107.) Kokemuksia ilmentävän tutkimusaineistoon pitää olla mahdollisuus palata (Perttula 2008: 140). Tutkittava aineisto päätettiin tallentaa niin, että yksi havainnointikerta videoitiin sekä viralliset haastattelut nauhoitettiin. Kaikilta bändin jäseniltä saatiin kirjalliset suostumukset työhön osallistumisesta. Suostumuslomakkeessa korostettu havainnoinnin osuus jäi kuitenkin odotettua pienemmäksi ja haastattelumuoto vaihtui ryhmähaastattelusta yksilöhaastatteluiksi.

6.1.1 Ilmiöön tutustuminen havainnoinnin avulla

Fenomenologisessa erityistieteessä kokemuksen tutkimisessa on syytä huomioida kokeva yksilö ja koettu kohde yhdessä, eikä supistaa kokemuksen rakennetta vain toiseen osaan (Perttula 2008: 116–117). Kokemuksen tutkiminen ja ymmärtäminen iPad-bänditoiminnasta lähti liikkeelle ilmiöön tutustumisesta. Aiheena iPad-bänditoiminta oli opiskelijoille täysin vieras, eikä siitä uutena toimintamallina ollut saatavilla juurikaan lähdekirjallisuutta. Tämän vuoksi oli perusteltua tutustua ilmiöön havainnoinnin avulla. (Tuomi – Sarajärvi 2009: 81.) Menetelmän avulla päästään toiminnan luonnolliseen ympäristöön ja saadaan välitöntä, suoraa tietoa yksilöiden toiminnasta ja käyttäytymisestä (Hirsjärvi – Remes – Sajavaara 2008: 208). Opiskelijoille tarjoutui tilaisuus päästä seuraamaan kevään aikana toteutuvia bändiharjoituksia, mikä mahdollisti toiminnan havainnoinnin sen todellisessa kontekstissa. Havainnointitietoa kerättiin yhteensä viideltä bändiharjoituskerralta. Ilmiöön tutustuttiin lisäksi iPad-bändin esiintymistilaisuuksissa ja bändileirin myötä.

Havainnoinnin menetelmät jaetaan karkeasti systemaattiseen eli tarkasti jäsenneltyyn, sekä osallistuvaan eli täysin vapaaseen havainnointiin. Havainnoinnissa osallistuvassa muodossa havainnoitsija on ryhmän toimintaan osallistuva jäsen, toisin kuin systemaattisessa, jossa havainnoitsija on täysin ulkopuolinen toimija. (Hirsjärvi ym. 2009: 215.) Havainnointi päätettiin toteuttaa systemaattisesti, koska luonnollisestikaan opiskelijat eivät voineet osallistua iPad-bändin toimintaan häiritsemättä harjoituksia. Opiskelijoiden näkemyksen mukaan systemaattinen havainnointi vaikutti lisäksi luotettavammalta, koska siinä tutkija ei samaistu tutkittavaan yhteisöön, vaan pitää selvästi itsellään tutkijan roolin (Metsämuuronen 2000: 45). Opiskelijat pohtivat, kuinka paljon havainnoitsijoiden läsnäolo bändiharjoituksissa saattaisi muuttaa niiden kulkua tai voisiko vaarana olla, että

opiskelijat sitoutuisivat emotionaalisesti tarkasteltavaan ryhmään, jolloin tutkimuksen objektiivisuus kärsisi. Näiden haittojen vähentämiseksi opiskelijat päätyivät toteuttamaan havainnointia systemaattisesti, tilanteesta ulkopuolisina ja toimintaan puuttumattomina osapuolina. (Hirsjärvi ym. 2008: 208–209.)

Havainnoinnin edetessä bändiharjoituksissa syntyi kuitenkin tilanteita, joissa olisi ollut lähes mahdotonta pysyä tilanteesta täysin ulkopuolisena. Havainnoitsijan rooli täysin objektiivisena tarkkailijana koettiin luonnottomaksi, joten havainnointi muokkautui täysin systemaattisesta havainnoinnista hieman osallistuvammaksi, luonnolliseen toimintaan mukautuneeksi havainnoinniksi (Hirsjärvi ym. 2009: 214). Metsämuurosen (2000) mukaan tietyissä tutkimuksissa onkin viisasta aluksi tutustua henkilöihin ja tilanteisiin ulkopuolisen tarkkailijan kannalta ja vasta myöhemmin osallistua enemmän tutkittavaan yhteisöön (Metsämuuronen 2000: 45).

Systemaattisesti toteutetussa havainnoinnissa havainnot pyritään tekemään ja tallentamaan jäsennellysti ja tarkasti muun muassa erilaisten havainnointiin käytettävien lomakkeiden avulla (Hirsjärvi ym. 2009: 215–216). Havainnointistruktuurin laatimisen apuna sovellettiin Kulpin ja Pajusen (2009) opinnäytetyöstä Doris Piercen toiminnan terapeutin voiman mallin pohjalta tehtyä havainnointilomaketta. Havainnointistruktuurin avulla toimintaa oli mahdollista tarkastella monesta eri näkökulmasta, mutta lomakkeen käyttö vaati keskittymisen kohdentamista hyvinkin rajattuihin kohteisiin kerrallaan. Lisäksi lomakkeen täyttö oli työlästä ja aikaa vievää, joten osa havainnoista oli kirjattava jälkikäteen. Tällainen havaintojen teko vaati muistinvaraista työskentelyä, jonka koettiin vaikuttavan luotettavuuteen. Havainnoinnin tavoitteena oli saada kokonaisvaltainen kuva bänditoiminnasta, joten vapaampi havainnointi koettiin tilanteessa toimivammaksi. Lomakkeen käytöstä luovuttiin ja havainnointitietoa kerättiin vapaampien muistiinpanojen avulla. Näin toteutettuna havainnointien kirjaaminen oli nopeampaa ja sitä voitiin tallentaa välittömästi, mikä lisäsi luotettavuutta. Bändiharjoitusten jälkeen opiskelijat kävivät huomiot yhdessä läpi, jotta todelliset havainnot ja opiskelijoiden omat tulkinnat näistä havainnoista pysyisivät erillään. (Hirsjärvi ym. 2009: 213–217.)

Havainnointi muuttui alkuperäisestä suunnitelmasta, koska opiskelijat pohtivat havainnoinnin avulla kerätyn tiedon tarkoituksenmukaista käyttöä työn edetessä. Lisäksi saatu tieto muokkasi opinnäytetyön kysymyksiä kokemuksen tutkimiseen, eikä niihin koettu saatavan vastauksia havainnoinnin avulla. Tämän vuoksi havainnoinnin osuus jäi odotettua

pienemmäksi. Havainnoinnista muodostui kuitenkin tuki työn pääasialliselle aineistonkeruumenetelmälle. Havainnoimalla voidaan monipuolistaa tutkittavasta ilmiöstä saatua tietoa ja sen avulla asiat on mahdollista nähdä paremmin oikeissa yhteyksissään (Tuomi – Sarajärvi 2009: 81). Havainnointi yhdessä teorian kanssa auttoi muodostamaan haastattelun teemarungon. Lisäksi havainnointien pohjalta oli haastattelutilanteissa mahdollista esittää kohdennetumpia kysymyksiä, minkä koettiin vaikuttavan haastatteluiden onnistumiseen.

6.1.2 Tiedonantajat

Tavallisesti kokemuksen tutkija etsii keitä tahansa ihmisiä, joiden elämäntilanteeseen aihe sisältyy. On kuitenkin perusteltua tehdä rajausta vain tiettyjen yksilöiden kokemusten tutkimiseen, jos se on tekijöitä kiinnostavalla tavalla erityinen (Perttula 2008: 153). Toimintaterapian näkökulmasta opiskelijoita kiinnostivat erityisesti kokemukset toiminnasta, jotka liittyivät iPad-laitteen käyttöön soittimena. Tämä rajausta karsi osan bändin jäsenistä tiedonantajien ulkopuolelle. Aiheen tarkentuessa soittajien kokemusten tarkasteluun, pääasiallisesti aineistonkeruumenetelmäksi valikoitui haastattelu. Aluksi tekijöiden tarkoituksena oli selvittää kaikkien soittajien kokemuksia, mikä olisi ajan ja resurssien puitteissa onnistunut mahdollisesti ryhmä- tai parihaastattelun muodossa. Ryhmähaastattelu sopii kuitenkin paremmin yhteisön käsitysten tutkimiseen, kuin omakohtaisten kokemusten tutkimiseen (Vilkka 2005: 101). Työn tavoitteen mukaisesti haastattelut oli siis toteutettava yksilöhaastatteluina.

Lopulliseen tiedonantajien valikoitumiseen vaikutti kuitenkin soittajien suostumus. Yhteistyökumppani teki ehdotuksen niille jäsenille, jotka sopivat aiheen rajaukseen ja kysyi heiltä mahdollisuutta osallistua työhön. Näin ollen opinnäytetyön tiedonantajiksi valikoitui yhden iPad-bändiryhmän sisältä kolme soittajaa. Laadullisessa tutkimuksessa ei tehdä otoksia, joten tutkimusaineiston koolla ei ole merkitystä (Vilkka 2005: 126). Tutkimuksessa ei tavoitella tilastollisia yleistyksiä, vaan tarkoituksena on ilmiön ymmärtäminen. Tärkeää onkin, että henkilöt, joilta tietoa kerätään, tietävät tutkittavasta ilmiöstä mahdollisimman paljon tai heillä on kokemusta asiasta. (Tuomi – Sarajärvi 2009: 85.) Tiedonantajien valinta oli harkittua ja tarkoitukseen sopivaa, siksi määrä oli riittävä.

6.1.3 Teemahaastattelu ja sen toteutus

Koska opinnäytetyössä etsitään vastausta kysymykseen millaisia ovat soittajien yksilölliset kokemukset iPad-bänditoiminnasta, haluttiin korostaa subjektin merkitystä myös aineistonkeruutilanteessa. Työssä koettiin tärkeäksi saada soittajien oma ääni kuuluviin, niin että tiedonantajat itse kuvaisivat kokemuksiaan mahdollisimman vapaasti. Tämän vuoksi haastattelu oli luontevin valinta aineistonkeruumenetelmäksi. Haastattelussa ihminen on nimenomaan merkityksiä luova aktiivinen osapuoli, jolle annetaan mahdollisuus tuoda esille itseään koskevia asioita. Lisäksi tutkittava ilmiö on vähän kartoitettu ja aiheena niin laaja, että tekijöiden oli vaikea tietää etukäteen vastausten suuntia. (Hirsjärvi ym. 2009: 205.) Haastattelumenetelmän etuna on se, että lisäkysymysten avulla tutkija voi pyrkiä tilanteessa tarkentamaan ja syventämään haastateltavan kuvausta, sekä tarvittaessa rohkaista haastateltavaa jatkamaan (Lehtomaa 2008: 167).

Tutkimushaastattelujen muotoja on monenlaisia, minkä takia oli pohdittava tarkkaan millä tavoin toteutettu haastattelu vastaisi parhaiten työn aiheeseen (Hirsjärvi ym. 2009: 210). Työn tavoitteen mukaisesti oli tarkoituksenmukaista toteuttaa haastattelut yksilöllisesti. Yksilöhaastattelu on mahdollista toteuttaa lomakehaastatteluna (strukturoidu haastattelu), teemahaastatteluna (puolistrukturoidu haastattelu), tai avoimena haastatteluna. Lomakehaastattelu ei sopinut työhön siitä syystä, että kysymysten muoto ja esittämisjärjestys on ennalta määrätty. (Hirsjärvi ym. 2009: 208–209.) Kokemuksen tutkimisessa ei pitäisi pyrkiä tietämään etukäteen vastausten suuntia, minkä vuoksi haastattelun teemoja ei ole tarkoituksenmukaista rajata kovin ahtaasti. Avoin haastattelu etenee tiedonantajan ehdoilla keskustelunomaisesti. (Lehtomaa 2008: 170.) Tämä asiakaskeksinen haastattelu olisi sopinut hyvin kokemuksen tarkasteluun, koska haastateltavalla on vapaus puhua aiheesta haluamistaan näkökulmista. Avoin haastattelu on kuitenkin haastattelumuodoista vaativin, koska tilanteen ohjailu jää täysin haastateltavan vastuulle. Tyypillisesti avoin haastattelu vie paljon aikaa ja edellyttää useita haastattelukertoja. (Hirsjärvi ym. 2009: 209–210.) Haastattelussa on osattava rakentaa jatkumoa haastateltavan esittämän kuvauksen ja kuvausta koskevien uusien kysymysten avulla (Vilkka 2005: 104).

Työhön oli siis luontevinta valita lomakehaastattelun ja avoimen haastattelun välimuoto, eli teemahaastattelu. Teemahaastattelussa tutkimusongelmasta poimitaan keskeiset aiheet ja teemat, joita haastattelussa tulisi tutkimuskysymykseen vastaamiseksi käsitellä (Vilkka 2005: 101). Teema-alueiden pohjalta haastattelija voi syventää keskustelua niin

pitkälle kuin tutkimusintressit edellyttävät ja haastateltavan kiinnostus sallivat (Hirsjärvi – Hurme 2004: 67). Menetelmästä puuttuu kuitenkin lomakehaastattelulle tyypillinen kysymysten tarkka muoto ja järjestys (Eskola – Suoranta 1998: 87).

Teemahaastattelun valintaa puolsi myös se, että havainnoinnin ja teoriaan tutustumisen myötä alustava haastattelun teemarunko oli jo alkanut hahmottua opiskelijoille. Havainnoista tehtyjä muistiinpanoja yhdistettiin Doris Piercen toiminnan terapeuttisen voiman malliin. Tuomen ja Sarajärven (2009) mukaan haastattelun teemat perustuvat tutkimuksen viitekehykseen eli tutkittavasta ilmiöstä jo tiedettyyn. Lisäksi haastattelussa pyritään löytämään merkityksellisiä vastauksia tutkimuksen tarkoituksen tai tutkimustehtävän mukaisesti. (Tuomi – Sarajärvi 2009: 75.) Teemoja muodostaessa oli siksi tärkeää pitää mielessä opinnäytetyön kysymykset, jotka ohjasivat oleellisesti haastattelun työstämistä. Kokemuksen tutkimisen teemoiksi muodostuivat kokemukset bändiryhmästä, kokemukset harjoituksista ja esiintymistilaisuuksista, sekä kokemukset iPad-laitteella soittamisesta. Teemojen on tarkoitus olla hyvin väljiä, jotta niihin sisältyvä moninaisuus paljastaisi tutkittavasta ilmiöstä mahdollisimman paljon. Pääteemojen määrittelyn jälkeen niiden alle laaditaan yksityiskohtaisempia alakäsitteitä, pelkistettyjä iskusanamaisia luetteiloita, joihin varsinaiset haastattelukysymykset kohdistuvat. (Hirsjärvi – Hurme 2004: 66–67.) Suhteellisen kokemattomina haastattelijoina opiskelijat kokivat hyödylliseksi jäsenellä alakäsitteet käytännönläheisemmiksi apukysymyksiksi, jotka toimivat haastattelutilanteessa muistilistana (Liite 3). Ennen varsinaisia haastatteluja on syytä testata teemojen toimivuutta ja käytännön toteutuksessa huomioon otettavia seikkoja (Hirsjärvi ym. 2009: 211). Koehaastattelu toteutettiin alustavasta haastattelurungosta, jonka pohjalta haastattelu viimeisteltiin lopulliseen muotoonsa.

Haastattelun onnistumisen kannalta on suositeltavaa, että tiedonantajat voisivat tutustua kysymyksiin, teemoihin tai aiheeseen jo etukäteen (Tuomi – Sarajärvi 2009: 73). Kaikkia haastateltavia informoitiin teemoista ennen haastattelua heidän toivomallaan tavalla, kahdelle haastateltavalle teemat lähetettiin sähköpostilla ja yksi haastateltava sai opiskelijoilta tiedon suullisesti. Ennen haastattelun aloitusta, kun luvat opinnäytetyöhön osallistumisesta ja haastattelujen nauhoituksesta oli jo saatu, tutkimuseettiset asiat käytiin vielä kertaalleen suullisesti läpi. Opiskelijat kertoivat haastattelun etenemisestä, aineiston kertaluonteisesta käytöstä ja sen säilyttämisestä. Haastateltavia muistutettiin anonyymiteetin säilymisestä sekä mahdollisuudesta keskeyttää osallistuminen koska tahansa. Lisäksi kerrottiin työn tarkoituksesta ja esitettiin mitä kokemuksella tarkoitetaan. Kuitenkin tilanteessa painotettiin, että kaikki kokemukset ovat tärkeitä.

Haastattelut haluttiin toteuttaa mahdollisimman asiakaslähtöisesti. Soittajien toiminta- ja liikuntarajoitteiden vuoksi tekijät kokivat tärkeäksi, että jokainen haastateltava sai valita itselleen sopivan paikan, missä haastattelu toteutui. Näin ollen jokainen haastattelu toteutui eri paikoissa, mutta aina suljetussa tilassa, jotta varmistuttiin tilanteen häiriöttömyydestä.

Opiskelijoiden rooli haastattelutilanteissa pysyi jokaisessa haastattelussa samana, yksi toimi päähaastattelijana, toinen tukihaastattelijana ja kolmas huolehti nauhoituksesta ja ajankäytöstä. Haastattelujen arvioitu kesto oli noin yhden tunnin, lopulta haastattelut vaihtelivat 50 minuutista 70 minuuttiin. Haastattelut nauhoitettiin kahdella tallennusvälineellä, nauhurilla ja iPad- laitteen nauhoitukseen tarkoitettulla sovelluksella. Haastattelun onnistumisen kannalta myös istumajärjestys on keskeinen, jokaisessa haastattelussa kummatkin haastattelijat ja haastateltava kokoontuivat pöydän ympärille, niin että haastattelun osapuolet pystyivät näkemään toistensa ilmeet, mikä on keskeinen asia palautteen kannalta (Hirsjärvi – Hurme 2004: 91).

Haastattelut aloitettiin laajoilla ja helpoilla kysymyksillä koskien musiikkia ja haastateltavaa itseään. On tärkeää, että haastateltava saa heti alkuun kokea, että hän osaa vastata kysymyksiin ja että keskustelu on mielenkiintoista (Hirsjärvi – Hurme 2004: 107). Tautatietojen jälkeen teemat etenivät loogisesti haastateltavan kerronnan mukaan. Tukihaastattelijan tehtävänä oli pitää huolta siitä, että kaikki teemat tulevat käsiteltyä. Teemojen järjestyksellä ei ole väliä. Tavoitteena on, että kaikista alueista haastateltava voi antaa oman kuvauksensa. (Vilkka 2005: 101–102.) Jokaiseen aihealueeseen siirryttäessä haastatteliija esitti lyhyen johdannon, mitä teemalla tarkoitettiin, jonka jälkeen haastateltava sai vapaasti kuvata kokemuksiaan omasta näkökulmastaan. Useimmissa tilanteissa haastateltavat tarvitsivat kuitenkin tarkentavia kysymyksiä laajojen aiheiden tueksi. Tämän vuoksi oli hyvä, että haastattelurungossa oli valmiita apukysymyksiä, jotka toimivat haastattelijan muistilistana ohjaten keskustelua tarpeen mukaan. Apukysymykset olivat laajoja, mikä antoi haastateltavalle mahdollisuuden käsitellä aihetta itseään kiinnostavasta näkökulmasta (Hirsjärvi – Hurme 2004: 107).

Jokainen haastattelutilanne toteutui niin avoimesti, että vastaajat pääsivät kertomaan kokemuksistaan varsin vapaamuotoisesti. Haastatteluiden kulkua oli kuitenkin ohjailtava hieman eri tavoin. Yhden tiedonantajan haastattelussa oli tarpeen rajata keskustelua ohjaamalla hänet takaisin aiheen pariin. Toisessa haastattelussa oli esitettävä tarkentavia

kysymyksiä, jotta voitiin varmistua siitä, että haastateltava tuli ymmärretyksi. Haastattelutilanteessa on kyse myös tutkijan rohkeudesta palauttaa kokemuskuvaukset sen aiheen piiriin, jota tutkimuksen on määrä koskea (Perttula 2008: 156). Henkilökohtaisia kokemuksia tutkittaessa opiskelijat kokivat tärkeäksi, että haastattelun lopuksi vapaalle keskustelulle jätettiin riittävästi aikaa.

6.2 Aineiston analyysi

Laadullista tutkimusta analysoidessaan tutkijan on rajattava aineistosta kiinnostava ilmiö, josta tutkimuksessa on määrä raportoida. Tarkkaan rajatusta ilmiöstä on raportoitava kaikki siihen liittyvät seikat. Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset ohjaavat tutkimuksen kannalta olennaisen ilmiön rajaamista, sillä tutkimuskysymysten on oltava oikeassa suhteessa raportoitavan ilmiön kanssa. Kiinnostavan ilmiön rajaamisen jälkeen tutkija litteroi aineiston ja luokittelee, teemoittaa tai tyypittelee aineiston sekä kirjoittaa näistä yhteenvedon. (Tuomi – Sarajärvi 2009: 92.) Aineistosta päätettiin poimia tiukasti vain ne haastateltavien kokemukset, jotka liittyivät iPad-bänditoimintaan ja vastasivat opinnäytetyön kysymyksiin. Haastatteluista nousi esiin myös iPad-bänditoiminnan kehittämistä koskevia asioita, jotka opinnäytetyössä haluttiin tuoda ilmi.

Kerätty aineisto tulisi kirjoittaa puhtaaksi eli litteroida. Litterointi voidaan tehdä joko koko aineistosta tai ennalta määriteltujen teemojen mukaisesti. (Hirsjärvi ym. 2009: 222.) Kukin opiskelijoista litteroi yhden haastatteluaineistonauhan, jonka jälkeen opiskelijat vaihtoivat litteroituja aineistoja keskenään ja tarkastivat toistensa litteroimat aineistot. Näin opiskelijat pyrkivät varmistamaan, että aineiston litterointi vastasi alkuperäistä haastatteluaineistoa. Kokemusta iPad-bänditoiminnasta tutkittiin kokonaisena ilmiönä eikä tutkittavia aihealueita määritelty etukäteen, mistä johtuen aineisto päädyttiin litteroimaan kokonaan.

Sisällönanalyysia voidaan tehdä joko aineisto- tai teorialähtöisesti (Vilkkä 2005: 140). Opinnäytetyön analyysimuodoksi valikoitui aineistolähtöinen analyysi, koska opiskelijat halusivat nostaa aineistosta nousevia teemoja esiin sen sijaan, että ilmiötä olisi tarkasteltu valmiiden, teorian määrittelemien teemojen kautta. Lisäksi aineistolähtöisen analyysin kautta pystyttiin korostamaan kokemusten merkitystä. Aineistolähtöisessä analyysissä analyysiyksiköt valikoidaan kerätyn aineiston mukaan sopimatta niistä etukäteen. Aineistolähtöisen analyysin avulla tutkimusaineistosta saadaan siis teoreettinen kokonaisuus. Aineistolähtöisen analyysin vaiheet ovat aineiston redusointi eli pelkistäminen,

klusterointi eli ryhmittely ja abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen. (Tuomi – Sarajärvi 2009: 95, 108.)

Aineiston pelkistämisessä litteroitu aineisto pelkistetään poimimalla aineistosta tutkimukselle oleelliset asiat. Tämä tapahtuu esimerkiksi haastatteluista saatujen vastauksien tiivistämisellä. Pelkistetyt ilmaukset listataan. (Tuomi – Sarajärvi 2009: 109.) Opiskelijat poimivat litteroidusta haastatteluaineistosta opinnäytetyön kysymysten kannalta oleelliset vastaukset ja pelkistivät ne yksinkertaisemmiksi ilmaisuiksi. Tämän jälkeen opiskelijat listasivat yksinkertaistut ilmaisut erilliselle listalle ilmausten ryhmittelyä varten.

Alkuperäisilmaus:

Se nyt on aina kiva kuitenkin nähä tuttuja.

Pelkistetty ilmaus:

Tuttujen näkeminen bändissä on kivaa.

Aineiston ryhmittelyssä aineistosta kerätyt ilmaukset käydään läpi etsien ilmausten samankaltaisuuksia tai eroavaisuuksia. Samankaltaiset ilmaukset yhdistetään ilmausten sisältöä kuvaavaksi luokaksi. (Tuomi – Sarajärvi 2009: 110.) Pelkistämisen jälkeen pelkistetyt ilmaisut ryhmiteltiin uuteen järjestykseen niin, että samaa aihetta koskevat kommentit nivoutuivat yhteen. Ryhmittelyllä esiin nousseet ryhmät muodostuivat alaluokiksi ja ne nimettiin sanalla tai lyhyellä lauseella, joka kuvasi ryhmän ilmaisujen sisältöä (ks. kuvio 2).

Pelkistetty ilmaus.	Alaluokka.
Tuttujen näkeminen bändissä on kivaa. Bändiharrastuksessa käydään, koska siellä tapaa muita ihmisiä. Yhdessäolo kannustava tekijä, koska vähän kavereita. Näkee samalla kavereita. Ryhmässä on helpompi olla kun on tuttuja ihmisiä. Hyvä bändiryhmä.	Sosiaalinen vuorovaikutus motivoivana tekijänä

Kuvio 2. Pelkistettyjen ilmaisujen ryhmittely alaluokiksi

Aineiston käsitteellistämässä aineistoa työstetään tutkimuksen kannalta olennaiseksi ja tutkimusaineistosta muodostetaan teoreettisia käsitteitä ja johtopäätöksiä. Myös ryhmittely on osa aineiston käsitteellistämistä ja aineiston sisältöä työstetään luokittelemalla sisällön mahdollisuuksien mukaan. (Tuomi – Sarajärvi 2009: 111.) Aineistosta luotiin teoreettisia käsitteitä luokittelemalla alaluokat yläluokiksi, jotka määriteltiin aineistosta nousevien teemojen mukaisesti (ks. kuvio 3).

Alaluokka.	Yläluokka.
Ryhmän vertaistuellisuus. Ryhmän erilaisuus vahvuutena. Ryhmän erilaisuus haasteena. Sosiaalinen vuorovaikutus motivoivana tekijänä. Toiminnassa korostuu ryhmätyöskentelytaidot. Erimielisyydet ryhmässä.	Ryhmä

Kuvio 3. Alaluokkien yhdistäminen yläluokiksi

7 Työn tulokset

Opinnäytetyössä tarkasteltiin sitä, millaisia kokemuksia vaikeavammaisilla soittajilla oli iPad-bänditoiminnasta, sen merkityksestä sekä iPad-laitteella soittamisesta. Saadut tulokset luokiteltiin aineistolähtöisestä analyysistä löydettyjen teemojen mukaan. Näitä teemoja olivat: mahdollisuus kehittymiseen, mielekkyys, vaikutusmahdollisuudet, motivaatio, toiminnan puitteet, ryhmä, opettaminen, iPad-laitteella soittaminen ja itsenäinen suorittuminen. Kaikki aineistosta nousseet teemat koettiin keskeisiksi ja tärkeiksi iPad-bänditoimintaa tarkasteltaessa, ja ne haluttiin tuoda ilmi omina kokonaisuuksinaan. Seuraavassa luvussa esitellään keskeiset tulokset opinnäytetyön kysymyksiin liittyen.

iPad-bänditoiminta oli luonteeltaan tavoitteellista, ja se **mahdollisti kehittymisen**. iPad-bändiprojektin myötä aiemmin harrastuksenomainen toiminta oli muuttunut entistä tavoitteellisemmaksi. Kokemuksia kerätessä bänditoiminnassa korostuikin uuden oppimisen mahdollisuus. Etenkin esiintymistilaisuudet ja uudet kappaleet muodostivat tavoitteita, jotka kannustivat oppimaan uutta ja kehittymään. Haastateltavista tuntui positiiviselta huomata bändin kehittyminen musiikillisesti. Myös yhdistyksen järjestämä bändileiri tarjosi mahdollisuuden harjoitteluun.

Ehkä joo (...) se et on joku tavote että jos käy vaan treeneissä ni se on sitä niinku vain hovin vuoks soittelua mut sit on joku tavote minkä takia oppia ja minkä takia tulla paremmaksi ja näin.

Toisaalta omien soittotaitojen kehittymisen koettiin vähentyneen iPad-laitteen käyttökokemuksen myötä. Haastattelussa nousikin esiin kiinnostus kehittää musiikin teknisen puolen osaamista, sekä tuottaa iPad-bändiprojektin päätteeksi konkreettinen tuotos. Pääosin toiminta koettiin palkitsevana, toisaalta haastattelussa nousi esiin kaipuu takaisin harrastuksenomaiseen toimintaan ilman saavutuksia ja vaatimuksia.

Toiminnan **mielekkyyteen** vaikutti aikaisempi kokemus toiminnasta. Haastateltavilla oli useamman vuoden ajalta kokemusta bänditoiminnasta, bändileireistä ja soittamisesta. Musiikillisen taustan lisäksi osalle iPad-laitteen käyttö muuna kuin soittimena oli tuttua, ja heillä oli kiinnostusta iPad-laitteen mahdollisimman monipuoliseen käyttöön. Bänditoiminta koettiin erilaisena ja tärkeänä harrastuksena tuoden vastapainoa muille elämän osa-alueille. Toiminta oli matalan tason suorittamista, joka tarjosi positiivisia kokemuksia. Julkisuus koettiin hyvänä asiana ja se oli tuonut näkyvyyttä toiminnalle. Muun muassa

bändistä kirjoitetut artikkelit selvensivät bänditoiminnan merkitystä ystäville ja läheisille. Julkisuuden myötä oli tullut mahdolliseksi näyttää muille mitä bändissä tehdään ja mitä osataan. Esiintymistilaisuudet jännittivät soittajia, mutta hyvin sujuessaan ne tuottivat soittajille onnistumisen kokemuksia.

Se on ihan kiva mennä näyttämään jollekin et osaa soittaa niinku ihmiset on tykänny siitä kuitenkin.

Kolmas aineistosta noussut teema liittyi soittajan **vaikutusmahdollisuuksiin** iPad-bändin sisällä. Bändiryhmän sisällä vallitsi toimiva vastuunjako. Annettujen vastuutehtävien koettiin velvoittavan ja edesauttavan henkilökohtaista sitoutumista toimintaan. Bändissä luotettiin toisten taitoihin, ja vastuunjako koettiin vapauttavana ja esiintymispaineita helpottavana tekijänä. Kaikki haastateltavat kokivat pystyvänsä vaikuttamaan bändin sisäisiin päätöksiin. Pääosin soittajilla oli mahdollisuus erikoistua ja soittaa haluamiaan soittimia. Päätöksentekoon pyrittiin yhdessä, mutta usein yksi jäsenistä teki lopullisen päätöksen. Ryhmässä jouduttiin miettimään soitettavien kappaleiden lisäksi soittotaitoja suhteessa kappaleiden vaatimustasoon. Lisäksi pohdittiin soitinten valintaa, tulossa olevia esiintymistilaisuuksia sekä soittajien mahdollisuutta osallistua niihin.

Se vähä näkyy niis meiän rooleissakin että jos on niinku tavallaan semmosia juttuja soittaa mitä ei voi jättää välistä ni sitte (...) niitä annetaan niille ihmisille jotka varmasti tulee paikalle.

Haastatteluista nousi esille, että soittajat olivat **motivoituneita** iPad-bänditoimintaan. Toiminta luokiteltiin kouluarvosana-asteikolla tärkeäksi. Haasteltavien antamat kouluarvosanat vaihtelivat seitsemän ja kymmenen välillä. Bänditoimintaan osallistuminen koettiin arvovalintana, ja omat aikataulut ja käytettävissä olevat taksimatkat suunniteltiin toiminnan ympärille. Haastateltavat kokivat hyvin eri tavalla itsenäisen harjoittelun tarpeellisuuden vapaa-ajallaan. Osa haastateltavista oli halukkaita harjoittelemaan soittamista, mikäli esiintymistilaisuuksia oli tulossa. Osa ei kokenut itsenäistä harjoittelua tarpeeksi mielenkiintoiseksi eikä järkeväksi. Esiintymistilaisuuksia varten haluttiin kuitenkin valmistautua huolellisesti, esimerkiksi laittamalla nuotit oikeaan järjestykseen ja kuuntelemalla ohjelmiston kappaleet.

Minkä kouluarvosanan antaisit tälle toiminnalle kuinka tärkeää se on sinulle?
 –Varmaan kymppiin menee (...) –Kymppiin? Eli tosi tärkeätä vai? –Joo (...)
 Kun tuttu porukka maikat tuttui ni se on siinä.

Oma arvovalinta siinä vaiheessa kun sä otat sen taksin ja ajat sinne (...) niinku treeneihin sä oot tehny yhen päätöksen (...) Sä et käy kaupassillä viikol välttämättä kun niit matkoi on niin vähän siis näin raa'asti ajateltuna. (...) Sä tuut sinne sit tietyllaisel mentaliteetilla tekee sitä juttuu.

Kokemukset **toiminnan puitteista** koskivat bänditoiminnan aikataulutusta sekä fyysisiä tiloja. Bändiharjoituksia oli joka toinen viikko, jolloin vapaaviikko toimi taukona. Bändiharjoitusten koettiin sopivan hyvin arjen aikatauluihin ja ylimääräisistä harjoituksista tiedotettiin hyvissä ajoin. Bändiharjoitusten tauotus koettiin toimivaksi, koska taukoja sai aina tarpeen mukaan. Esimerkiksi iPad-laitteen hienosäätöhetket koettiin taukoina.

Niin ja sitte onneks saadaan aina hyvissä ajoin kuulla jos tulee (...) joudutaan pitää ylimääräsi nii se on aina hyvissä ajoin niin tiedetään saadaan tietoon.

Harjoitustilaan oltiin pääosin tyytyväisiä, ja se sijaitsi sopivan taksimatkan päässä. Kuitenkin harjoitustilan ahtautta, kuumuutta ja huonoa sisäilmaa moitittiin. Tilaan toivottiin enemmän raitista ilmaa ja luonnonvaloa. Pöytien sijoittelu tilassa jakoi mielipiteitä. Pyörätuolit mahtuivat pöytien ympärille, mutta pöytien uudelleen sijoittelu olisi voinut olla opetuksen kannalta toimivampi.

Esiintymispaikat olivat ergonomian ja esteettömyyden kannalta välillä haasteellisia. Esiintymispaikkojen pöytien korkeutta ei tiedetty etukäteen. Usein huono soittoasento huomattiin vasta kesken esityksen. Esteellisyys oli usein ennalta tiedossa eikä sitä koettu häiritseväksi. Kuitenkaan kaikki esiintymistilaisuudet eivät toteutuneet esteellisyyden vuoksi. Ihmetystä herätti se, ettei esiintymisen tilaaja huomioinut sähköpyörätuolin vaatimia esteettömyysseikkoja. Esiintymispaikoille matkustamiseen jouduttiin varaamaan aikaa.

Keikoilla ei ikinä tiedä että minkälaisii pöytiä on et miten sinne pääsee ääreen ja miten saa sen iPadin siihen just hyvin ja näin ni se ei oo ehkä aina se ergonomisin asento soittaa siinä.

Ryhmän merkitys iPad-bänditoiminnassa korostui. Kaikki haastateltavat kokivat yhdessäolon tärkeäksi ja kannustavaksi asiaksi. Bänditoimintaan osallistuminen oli helpompaa, kun ympärillä olevat bändiryhmän jäsenet olivat tuttuja ja heiltä sai apua tarvittaessa. Bänditoiminta koettiin vertaistuelliseksi jäsenten samankaltaisuuden vuoksi. Bän-

din jäsenet olivat nuoria ja samanhenkisiä, monilla oli myös sama lihastauti. Bändin jäsenten erilaisuus nostettiin myös esille, ja eri-ikäisyys ja erilaiset diagnoosit koettiin arvokkaana lisänä ja kasvattavana tekijänä. Toisaalta ikäerot myös vaikuttivat käytäviin keskusteluihin ajoittain negatiivisesti. Bändissä soittaminen vaati ryhmätyöskentelytaitoja, mutta soittajat kokivat kuitenkin yhteistyön toimivaksi. Ryhmämuotoinen toiminta oli antanut soittajille vastuuta ja kehittänyt kärsivällisyyttä. Erimielisyyksiäkin oli ryhmän sisällä syntynyt, tilanteet olivat liittyneet muun muassa soitinten valintaan. Haastatteluista nousi toive, että erimielisyydet selvitettäisiin, jotta tilanteet eivät toistuisi.

Plus et siin on sit sellast vertaistukee siin porukas ihan erilail ku on nuorta okei vähän junnuu mut on nuorta kummiski se on sit samanhenkistä ei tartte selitellä mitään.

Seitsemänneksi teemaksi muodostui **opettaminen**, joka sisälsi kokemukset koskien opettajia ja opetusta. Haastatteluissa korostui se, että opettajat olivat soittajille tärkeä osa bänditoimintaa. Opettajat olivat olleet mukana bänditoiminnassa alusta alkaen ja he olivat tulleet soittajille tutuiksi. Soittajille oli apua siitä, että opettajat tunsivat heidät entuudestaan. Mukaviksi koetut opettajat loivat turvallisen ympäristön soittamiselle asian- tuntevalla ohjauksellaan. Soittajat saivat tarvittaessa apua, jolloin opettajat auttoivat jokaista henkilökohtaisesti. iPad-laitteiden säätäminen vaati opettajilta aiempaa enemmän aikaa. Tämä aika oli pois soittajien ja opettajien välisistä keskusteluhetkistä. Soittajat kaipasivat enemmän keskustelua opettajien kanssa.

Siin on vaan se et nyt se on menny niin semmoseks tekniseks säätämiseks niin se on se kontakti tavallaan niihin opettajiin hävinny ihan eri tavalla.

Opettajien tarjoama opetus koettiin hajanaiseksi ja sitä toivottiin lisää. Opetuksen lisäämisestä saattaisi olla hyötyä bändin uudemmille jäsenille. Lisäopetuksen myötä myös bändin jäsenten olisi mahdollista kehittää toimintaa entisestään. Henkilökohtaisista mielenkiinnon kohteista riippuen haastateltavilta nousi ehdotuksia kohdennetummasta opetuksesta. Haastateltavat kaipasivat yksityiskohtaisemman musiikkitiedon ja sovellusten käytön opetusta. Lisäksi syvempää yhteistyötä ja mahdollisuutta osallistua erilaisiin koulutuksiin opettajien kanssa kaivattiin.

Haastatteluissa esitettiin myös kehittämis ehdotuksia koskien bändiharjoitusten suunnitellumpaa toteutusta. Bändiharjoituksissa soittamisen odottelu koettiin turhauttavana.

Jos uusia kappaleita harjoiteltaisiin etukäteen kotona, bändin yhteiset harjoitukset voisivat toteutua sujuvammin. Tällöin myös itsenäinen harjoittelu tuntuisi hyödyllisemmältä. Yhtämittaista soittamista olisi tarpeen harjoitella esiintymisiä varten, sillä usein soittajat kokivat väsyvänsä esiintymistilaisuuksissa. Bändiharjoitusten määrää pohdittiin ja harjoitukset voisivat vaihdella esiintymisten mukaan, tai niitä voisi olla nykyistä enemmän. Useammat harjoitukset mahdollistaisivat uusien kappaleiden harjoittelemisen eivätkä jäsenten poissaolot häiritse toimintaa samassa määrin kuin nykyään. Harjoitusten määrän lisääminen koettiin haasteelliseksi opettajien ja soittajien aikataulujen yhteensovittamisen hankaluuden takia.

iPad-laitteella soittamista ja laitteen käytettävyyttä kuvailtiin aineistossa monella tapaa. iPad-laitteen soveltuvuutta soittimeksi pohdittiin sen helppokäyttöisyyden ja keveyden näkökulmasta. Hyvänä asiana pidettiin sitä, ettei laitteessa ollut ylimääräisiä nappuloita hankaloittamassa käyttöä. Myös iPad-laitteen kosketusnäyttö sai kehuja. Sen koettiin olevan hyvä ja selkeä, eikä se heijastanut valoa. Positiivisena koettiin myös se, että iPad-laitteen kosketusnäyttöä pystyi käyttämään stylus- eli piirtokynällä, mikäli kädet eivät ylettyneet laitteen joka kohtaan.

iPad-laite sai myös kriittistä palautetta. Haastateltavat kertoivat, että iPad-laite eroaa oikeasta soittimesta eikä sillä soittamista voida verrata oikealla soittimella soittamiseen. He myös kertoivat kaipaavansa välillä tavanomaisilla soittimilla soittamista. Usein laitteella soittaminen tuntui vain laitteen käyttämiseltä eikä instrumentin soittamiselta. iPad-laitteen ei yleisesti ottaen koettu tuottavan tarpeeksi aistiärsykeitä, mikä hankaloitti soittamista. Soittaminen ilman jatkuvaa katsekontaktia laitteeseen oli melkein mahdotonta, koska iPad-laitetta soittaessa ei pystynyt tuntemaan mitä soittaa. Tuntoaistimuksia ja pientä vastusta soittamiseen kaivattiin. Lisäksi iPad-laitteen näytöllä näkyi vain osa soittimesta, joka ajoittain rajoitti soittamista. Soittajat kokivat myös, ettei laitteeseen voitu ohjelmoida aivan kaikkea mitä oikealla soittimella olisi pystynyt tekemään. Myös soittimien vaihtaminen soittajalta toiselle oli haastavaa teknisen hienosäädön vuoksi.

Et toi on kuitenkin vaan semmone virtuaalinen kuva soittimesta mitä ei pysty ees oikein tuntemaan et se on vaan semmonen tasanen lätyskä.

Haastateltavat kokivat, että iPad-laitteella soittamisen mahdollisuudet olivat monipuoliset sovellusten runsauden vuoksi. Bänditoiminnassa käytettävät sovellukset koettiin helppo-

käyttöisiksi ja yksinkertaisiksi. Soittamiseen tarkoitettuja sovelluksia oli markkinoilla paljon, ja osa sovelluksista oli helppokäyttöisempiä kuin toiset. Sopivien sovellusten etsiminen ja uusien ohjelmien käyttöönotto olisi vaatinut kuitenkin runsaasti aikaa sekä ohjausta opettajilta. Liian vaikeiden sovellusten käyttö koettiin turhauttavana. Sovellusten hyvistä puolista mainittiin niiden muokattavuus. Soittamista voitiin helpottaa tallentamalla jokaisen soitettavan kappaleen asetukset sovelluksiin erikseen. Asetukset piti kuitenkin muistaa tarkistaa ennen soittamista. Soittajat kokivat myös positiivisena puolena sen, että he saivat soittaa iPad-laitteella tuttuja soittimia. Myös sovelluksen valinta kappalekohtaisesti koettiin positiivisena.

iPadissa pystyy niinku tavallaan tallentamaan jokaisen biisin säädöt ettei aina tarte ettiä erikseen sitä soitinta et voi vaan niinku valita että toi biisi ni sit se laittaa kaiken valmiiks.

Haastateltavat pohtivat myös soittoasennon merkitystä soittamiseen. Hyvää ja ergonomista soittoasentoa korostettiin. Pöydän korkeus oli asennon ja laitteen kannalta tärkein tekijä. Soittajat kokivat, että huono soittoasento väsytti käden nopeammin sekä vaikeutti ylettämistä laitteeseen. Soittoasentoon oli erityisen tärkeää kiinnittää huomiota iPad-laitteella soitettaessa, sillä väsynyttä kättä ei pystynyt iPad-laitteen kosketusnäytön päällä lepuuttamaan, koska näyttö reagoi siihen välittömästi.

Viimeiseksi teemaksi aineistosta nousi **itsenäinen suoriutuminen** toiminnasta. iPad-laitteen käytön koettiin sopivan soittajien nykyiseen toimintakykyyn oikean soittimen käyttöä paremmin. Oikea soitin oli jo kokonsa puolesta vaativa käyttää. Se ei joko mahdunut soittajan näkökenttään tai sen käytössä tarvittiin enemmän käsivoimia ja fyysistä jaksamista. Haastateltavat kokivat, että iPad-laitteiden myötä soittaminen helpottui, kun iPad-laitteet eivät vaatineet niin paljon fyysistä voimaa kuin oikeat soittimet. Jaksaminen iPad-laitteen kanssa riitti oikeita soittimia pidempään sekä esiintymistilanteissa että bändiharjoituksissa.

Ni tossa ku on kosketusnäyttö ni sit mä pystyn niinku tosi helposti aina ite painelemaan (...) ja säätämään et ei tarte koko ajan pyytää joltakulta apua.

iPad-laitteen koettiin mahdollistavan myös aiempaa itsenäisemmän suoriutumisen toiminnassa. Aiemmin tarvittiin enemmän apua opettajilta ja avustajilta, kun taas iPad-lait-

teen myötä soittajat pystyivät itse huolehtimaan laitteesta, soittamisesta ja niihin liittyvistä asetuksista. Soittajat olivat myös opetelleet itse löytämään ja valitsemaan oikeita kappaleita sovelluksista. Itsenäisempi suoriutuminen koettiin etenkin esiintymistilanteissa mielekkäänä.

Mikä on sit taas kiva keikoilla koska sit mun avustajien ei tarte aina tulla joka biisin jälkeen siihen viereen painamaan mulle nappulaa vaan mä voin tehdä sen ihan ite.

8 Johtopäätökset

Opinnäytetyössä kerättiin soittajien kokemuksia iPad-bänditoiminnasta, sen merkityksestä ja iPad-laitteella soittamisesta. Saadun aineiston perusteella bänditoiminta nähtiin mielekkäänä ja erilaisena harrastuksena, jonka kautta oli mahdollista oppia uusia taitoja ja kehittää itseään. Toiminta voi tarjota yksilölle oikeissa olosuhteissa sekä mielihyvän että tuottavuuden tunnetta. Tämän tyyppisissä toiminnoissa sekä tavoitteen saavuttaminen että prosessi itsessään tuottavat yksilölle tyydytystä ja nautintoa. (Pierce 2003: 58.) iPad-laitteen myötä soittamiseen liittyvä avuntarve oli vähentynyt ja itsenäinen suoriutuminen toiminnasta lisääntynyt. Bänditoiminnan koettiin myös tasapainottavan muita elämän osa-alueita.

Aineistosta kävi ilmi, että soittajilla oli monen vuoden kokemus bänditoiminnasta, sekä tavanomaisilla soittimilla soittamisesta. Toimintakyvyn heikkenemisen myötä soittamisesta oli kuitenkin tullut fyysisesti haastavaa. iPad-laitteiden käyttöönoton jälkeen avun tarve opettajilta ja avustajilta oli selvästi vähentynyt. iPad-laite oli mahdollistanut sen, että soittajat pystyivät itse huolehtimaan laitteesta, siihen liittyvistä asetuksista ja soittamisesta. Laite koettiin soittimena helppokäyttöiseksi ja kevyeksi. Lisäksi laitteen käyttö ei vaatinut fyysistä voimaa, ja se mahtui kokonsa puolesta soittajan näkökenttään. Soittamisen mahdollisuuksia lisäsi myös sovellusten runsaus sekä iPad-laitteen muokattavuus soittajalleen sopivaksi. Myös Hoesterey ja Chappelle mainitsevat artikkelissaan monia tapoja, joilla iPad-laitetta voi muokata käyttäjälleen sopivaksi, muun muassa käden liikerajoitusten mukaan (Hoesterey – Chappelle 2012: 8). Aineiston perusteella voidaan todeta, että iPad-laite lisäsi soittajien itsenäistä suoriutumista toiminnasta. Lisäksi iPad-laite soveltui soittimena paremmin soittajien nykyiseen toimintakykyyn. Aineistosta nousi esiin myös iPad-laitteeseen liittyviä haasteita. Tavanomaisiin soittimiin verrattuna iPad-laite ei tuottanut tarpeeksi aistiärsykeitä, jolloin soittaminen vaati jatkuvaa katsekontaktia laitteeseen. Soittajat kaipasivat tuntoaistimuksia ja pientä vastusta soittamisen aikana. Näin ollen voidaan todeta, ettei iPad-laite kuitenkaan vastannut oikeaa soitinta.

Tulosten perustella iPad-bänditoiminta tarjosi oppimiskokemuksia, esimerkiksi uusien kappaleiden opettelun myötä. Bändin musiikillinen kehittyminen koettiin palkitsevana. Esiintymistilaisuuudet tarjosivat mahdollisuuden näyttää bändin osaamista, ja hyvin sujuessaan esiintymiset tarjosivat onnistumisen kokemuksia. Haley ja McKay (2004) tutkivat mielenterveyskuntoutujien sitoutumista leivontaryhmään. Tutkimuksen mukaan tavoitteellinen toiminta tarjosi uusien taitojen oppimista, mahdollisuuden kokea menestystä ja

kokemuksen selvitä haasteista. (Haley – McKay 2004: 126.) Aineistosta nousi myös esiin bänditoiminnan muuttuminen projektimuotoiseksi, ja sitä kautta tavoitteellisemmaksi. Lisääntynyt tavoitteellisuus koettiin myös negatiivisena asiana, joka vähensi bänditoiminnan harrastuksen omaisuutta. Ihmiset sitoutuvat paremmin sovittuihin tavoitteisiin, jos he saavat itse vaikuttaa ja osallistua niiden asettamiseen (Cole 1998: 17). Johtopäätöksenä voidaan todeta, että tavoitteet tuovat kehittymisen iloa mielekkääseen toimintaan. Toisaalta liiallinen toiminnan tavoitteellisuus saattaa vaikuttaa toiminnan mielekkääseen kokemiseen, varsinkin jos tavoitteisiin ei saa itse vaikuttaa tai ne määritellään ulkopuolelta. Myös Pierce (2003) toteaa teoksessaan, että hyvinvoinnin sijaan tuottavuuteen keskittyvä toiminta saattaa aiheuttaa yksilölle esimerkiksi väsymisen tai stressin tunteita. Toiminnan tavoitteiden ollessa liian korkeita tai saavuttamattomissa, yksilön ei ole mahdollista kokea tavoitteiden saavuttamisesta saatavaa tyydytyksen tunnetta. (Pierce 2003: 68.)

Toiminnan fyysiset, ajalliset ja sosiokulttuuriset puitteet muokkaavat ihmisen kokemusta toiminnasta (Pierce 2003: 136). Bändin harjoitustilan esteettömyyteen ja sen sijaintiin oltiin pääosin tyytyväisiä. Harjoitusten koettiin sopivan hyvin bändin jäsenten aikatauluihin. Harjoituksia tauotettiin sopivasti ja tarpeen mukaan. Aineistosta nousi kuitenkin bänditoiminnan fyysisiin ja ajallisiin puitteisiin liittyviä haasteita, kuten pöytien sijoittelu harjoitustilassa. Lisäksi myös huono sisäilma ja harjoitusten ajoittuminen ilta-aikaan nostettiin esiin. Aineistoon pohjautuen voidaan todeta, että toiminnan aikataulutus ja harjoituspaikka tukivat bänditoiminnassa mukana oloa. Toisaalta toiminnan puitteisiin liittyvät haasteet heikensivät sitä. Myös Pierce (2003) toteaa, että tilan koon lisäksi, sen valaistus, ilmanlaatu, melutaso ja tilan häiriötekijät vaikuttavat ihmisen kokemukseen toiminnasta (Pierce 2003: 156).

Tuloksista ilmeni, että yhdessä oleminen bändin jäsenten kanssa oli kaikille haastateltaville tärkeää. Ryhmässä koettiin samankaltaisuutta, vaikka bändin jäsenet olivatkin erikäisiä. Ryhmämuotoinen toiminta opetti myös ryhmätyöskentelytaitoja. Kun ryhmässä on mahdollisuus tukea toisia, ilmaista tunteita ja jakaa ideoita, ryhmän jäsenet oppivat ryhmässä enemmän (Cole 1998: 14). Yhteistyö koettiin toimivaksi, vaikka erimielisyyksiä syntyikin ajoittain. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että ryhmämuotoinen toiminta tarjosi vertaistukea yksilölle ja helpotti osallistumista esimerkiksi jännittäviin esiintymistilanteisiin. Ryhmän sisäisiin konfliktitilanteisiin tulisi kuitenkin puuttua. Colen (1998) mukaan

ryhmän jäseniä on syytä kannustaa vuorovaikutukseen toistensa kanssa. Keskustelukanavien auki pitäminen on elintärkeää ryhmän selviytymisen ja kasvun kannalta. (Cole 1998: 14–17.)

Ryhmä, jonka jäsenet ovat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa, eivät ainoastaan osallistu ryhmään, vaan ottavat siitä myös vastuuta. (Cole 1998: 14.) Tuloksista ilmeni, että bändin sisällä vallitsi toimiva vastuunjako, ja jäsenet olivat motivoituneita vastaanottamaan vastuutehtäviä. Aineiston perusteella voidaan sanoa, että bänditoiminta koettiin tärkeäksi ja muun muassa erilaisten vastuutehtävien kautta haastateltavat sitoutuivat toimintaan. Bänditoiminnan tärkeydestä kertoi esimerkiksi se, että omat aikataulut suunniteltiin bänditoiminnan ympärille ja myös käytössä olevat taksimatkat hyödynnettiin ensisijaisesti bändiharrastukseen. Toiminta on ihmiselle merkityksellistä, kun siinä saavuttaa tavoitteita tai toiminnan tarkoitus on henkilökohtaisesti tai kulttuurisesti tärkeä (Canadian Association of Occupational Therapists 2002: 36).

Asiantunteva ohjaaja voi lisätä ryhmän rohkeutta ja luottamusta itseensä. Lisäksi ohjaajalta saatu tuki rohkaisee ryhmän jäseniä. Ohjaajan on oltava sensitiivinen, huomattava ryhmäläisten erilaiset tarpeet ja osattava vastata niihin asiaan kuuluvalla tavalla. (Cole 1998: 13.) Opinnäytetyön tulokset kertoivat, että asiantuntevat opettajat olivat pidettyjä ja soittajille ennestään tuttuja. Vuorovaikutus opettajien kanssa koettiin erittäin tärkeäksi, mutta se oli vähentynyt iPad-laitteen vaatiman teknisen hienosäädön myötä. Opettajien kanssa käytyjä keskusteluja arvostettiin, ja niitä toivottiin lisää. Cole (1998: 13) toteaa, että tärkeä ryhmän motivaatiotekijä on jäsenten luottamus ohjaajaa kohtaan. Tulokset tukevat Colen sanomaa. Haleyn ja McKayn (2004) mukaan turvallisen ympäristön luominen edesauttaa toimintaan sitoutumista lisäten osallistujien positiivista vuorovaikutusta muiden ryhmän jäsenten kanssa (Haley – McKay 2004: 127). Tulosten perusteella opettajat vaikuttivat turvallisen ympäristön luomiseen. Jatkoehdotuksena voisi olla, että bändin jäsenet ja opettajat järjestäisivät säännöllisesti yhteisiä keskustelutuokioita, jotta turvallinen ympäristö pystyttäisiin takaamaan jatkossakin.

Aineiston perusteella opettajat vastasivat myös bänditoimintaan liittyvästä opetuksesta. Opettamisella oli tuettu iPad-laitteen käyttämistä sekä bänditoimintaan liittyviä musiikillisia taitoja. Opettajat auttoivat bändin jäseniä yksilöllisesti. Haastateltavat toivoivat kuitenkin kohdennetumpaa opetusta omien mielenkiinnonkohteidensa mukaan. Opetuksen lisäämisestä hyötyisivät myös bändin uudemmat jäsenet. Lisäksi sovellusten käytön

opettamista kaivattiin lisää, sillä sovellusten vaatimustaso vaihteli helppokäyttöisistä hyvinkin vaativiin sovelluksiin. Toisaalta yksilöllinen opetus aiheutti turhautumista niille, jotka joutuivat odottamaan. Aineistosta nousikin esille toive bändiharjoitusten suunnitelmasta toteutuksesta, esimerkiksi antamalla kappaleet etukäteen kotiin harjoiteltaviksi bändiharjoitukset olisivat sujuvammat.

Tulosten perusteella voidaan sanoa, että iPad-bänditoiminta oli tärkeää harrastustoimintaa bändin jäsenille ja toiminta vaikutti bändin jäseniin positiivisesti. Henkilön yksilöllinen kokemus luo toiminnalle merkityksen (Hagedorn 2000: 70). Jotta osallistuminen olisi yksilölle merkityksellistä, toiminnan täytyy sisältää kuitenkin valinnanmahdollisuuksia, haasteellisuuden ja hallinnan tunteita sekä kannustavan ympäristön, joka tukee toimintaan keskittymistä (Law 2002: 642). Aineistosta nousi esiin samankaltaisia teemoja, kuin Law on esittänyt toiminnan merkityksellisyyttä pohtiessaan. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että myös iPad-bänditoiminta voi olla soittajalle merkityksellistä. Opiskelijoiden mielestä valinnanmahdollisuudet nousivat aineistosta esiin, koska soittajat kokivat pysyvänsä vaikuttamaan toimintaan liittyviin valintoihin. Toiminnassa oli myös mahdollisuus kehittyä, mikä loi tunteen toiminnan haasteellisuudesta. Itsenäinen suoriutuminen soittamisesta lisäsi hallinnantunnetta toiminnasta. Lisäksi toiminnan ryhmämuotoisuus sekä pidetyt opettajat loivat toiminnalle kannustavan ympäristön. Tämän vuoksi voidaan todeta, että Uudenmaan lihastautiyhdistyksen järjestämä iPad-bänditoiminta on tärkeää vertaistukitoimintaa lihastautia sairastaville ja CP-vammaisille nuorille aikuisille.

9 Pohdinta

Uutena toimintamallina iPad-bänditoimintaa olisi ollut mahdollista tarkastella monesta eri näkökulmasta. Aihe on ajankohtainen teknologian kehittymisen myötä. iPad-bänditoiminnassa on kyse vapaa-ajan vertaistukitoiminnasta, jossa on hyödynnetty teknologista laitetta. iPad-laitteen käyttämisellä pyritään mahdollistamaan bändissä soittaminen. Sosiaali- ja terveysalalla ollaan myös kiinnostuneita teknologian hyödyntämisestä asiakastyössä. Aiheesta on vielä vähän virallista tutkimustietoa, mutta iPad-laite on tullut osaksi terapiatyötä.

Työskentely työelämän yhteistyökumppanin kanssa muotoutui vahvaksi jo opinnäytetyöprojektin alussa. Yhteistyökumppani oli opiskelijoiden tukena muun muassa aihetta rajaessa ja haastateltavia valittaessa. Yhteistyökumppanin kautta opiskelijat pääsivät tutustumaan toimintaan seuraamalla bändiharjoituksia ja esiintymistilanteita. Työskentely työelämän yhteistyökumppanin kanssa oli sujuvaa koko prosessin ajan ja tarjotusta tuesta oltiin kiitollisia.

Soittajien kokemusten kartoittamiseen päädyttiin, koska opiskelijat halusivat tarkastella ilmiötä asiakkaiden näkökulmasta. Toimintaterapeuttien ammattieettisissä ohjeissa (2011) todetaan, että toimintaterapeutin tulisi varmistaa asiakkaan kuulluksi tuleminen (Suomen toimintaterapeuttiliitto ry 2011). Toimintaterapian asiakaslähtöisyyden periaate siis tukee kokemusten keräämistä ja sitä kautta soittajien äänen esiin nostamista.

Kokemuksen tarkastelu oli haastavaa, koska sitä oli hyvin vaikea määritellä. Kokemuksista ei voi puhua yksiselitteisesti tai täsmällisesti. Kokemusten monimerkityksellisyys tuo haasteita aineiston tulkintaan (Laine 2001: 37.) Näin ollen kokemukset iPad-bänditoiminnasta osoittautuivat opiskelijoille vaikeiksi luokitella, sillä ne kaikki tuntuivat olevan yhtä tärkeitä ja oikeita. Toimintaa havainnoitiin aluksi, mutta pian huomattiin, että havainnointi toimi ainoastaan tukea antavana aineistonkeruumenetelmänä. Opiskelijat oivalsivat, että kokemus on osittain ihmisen sisäinen tunne, jota ei voida havaita ulkopuolisena tarkkailijana. Tästä syystä kokemuksia päätettiin kerätä haastattelemalla. Haastatteluaineistosta nousikin teemoja, joita ei havaittu ilmiöön tutustuessa. Tästä syystä havainnoinnin osuus tulosten tarkastelusta jätettiin pois.

Työn aineiston keräämistä varten rakennettu haastattelurunko pohjautui Doris Piercen toiminnan terapeuttisen voiman malliin. Mallin avulla aineistosta saatiin nostettua esiin

soittajien subjektiivisia kokemuksia. Subjektiivinen kokemus on aina hetkellinen ja ainutlaatuinen eikä sitä voida toistaa täysin samanlaisena. Lisäksi toiminta koetaan vetoavaksi hyvin eri syistä. (Pierce 2003: 10, 45–46.) Opiskelijat tekivät kiinnostavan huomion siitä, että kokemus toiminnasta on aina hetkellistä ja ainutlaatuista. Kokemuksen hetkelisyys ja ainutlaatuisuus näkyi tuloksia tarkasteltaessa siten, että sama harjoitustilanne saatettiin kokea hyvin eri tavalla. Esimerkiksi ilman apuvälineitä liikkuva henkilö koki harjoitustilan hyväksi, kun taas apuvälinettä käyttävä henkilö koki saman tilan ahtaaksi. Tilan kokeminen tietynlaiseksi tuntui vaikuttavan myös soittokokemukseen. Toisaalta myös sama henkilö koki toiminnan eri aikoina eri tavalla. Esimerkiksi harjoitusten ajankohdalla oli vaikutusta vireystilaan, joka tuntui vaikuttavan toiminnan kokemiseen.

Kokemuksien kuvaamiseen on voinut vaikuttaa myös haastattelutilanne. Opiskelijat pohivat, että eri aikana ja eri paikassa toteutettu haastattelu olisi saattanut tuottaa erilaista aineistoa. Opiskelijat huomasivat, että haastattelupaikalla oli merkitystä. Tiedonantajan kotona haastatteli joutuu keskelle haastateltavan arkea. Haastattelun tapahtuessa haastateltavan kodin ulkopuolella, haastateltavan todellinen elämä jää tilanteen ulkopuolelle. (Hirsjärvi – Hurme 2004: 91.) Tutussa paikassa haastateltava vaikutti rentoutuneemmalta ja puheliaammalta. Opiskelijoiden näkemyksen mukaan henkilökohtaisia kokemuksia tutkiessa onkin syytä miettiä haastattelutilanteen toteutumispaiikkaa huolella. Vieras paikka saattaa lisätä haastateltavalle jännitystä.

Vuorovaikutuksen haastattelutilanteissa pitää olla keskustelunomaista ja riittävän vapautunutta. Haastattelun tavoitteena tulisi olla luonteva keskustelu. (Hirsjärvi – Hurme 2004: 96–97.) Haastattelutilanteet olivat vaativia, mutta niihin oli valmistauduttu huolella. Haastatteluissa tavoiteltiin luottamuksellista ja ystävällistä ilmapiiriä, jotta haastateltavan on helppoa ja turvallista kuvata henkilökohtaisia kokemuksiaan (Lehtomaa 2008: 178). Luottamuksen syntyminen näkyi haastattelutilanteissa niin, että negatiivisistakin kokemuksista, esimerkiksi iPad-laitteen ja bänditoiminnan puutteista, rohjettiin puhua. Luottamuksen syntyyn oli saattanut vaikuttaa myös se, että opiskelijat olivat tutustuneet haastateltaviin havainnoidessaan toimintaan. Huolellisen valmistautumisen, turvallisen ilmapiirin luomisen ja avoimien vastausten vuoksi haastattelut koettiin onnistuneiksi.

Opinnäytetyössä aineiston analysointivaihe koettiin yhtenä työn haastavimmista vaiheista. Tulosten tarkastelussa oli vaikeaa edetä, koska monipuolinen aineisto vaati rajausta. Opiskelijoiden mielestä kaikki kokemukset tuntuivat olevan tärkeitä bänditoimin-

nan kannalta. Aineistosta nousi samoja aiheita, mutta kokemukset niistä olivat ainutlaatuisia, ja näin ollen vaikeasti ryhmiteltävissä. Esimerkiksi erimielisyydet nostettiin esille, mutta ne koettiin eri tavalla. Tähän vaikutti se oliko haastateltava osallisena tilanteessa vai sivustaseuraajana. Lisäksi aineiston luokittelu tuotti vaikeuksia, koska vastaukset tuntuivat menevän monen eri teeman alle. Lopulta luokittelu tapahtui yhteisymmärryksessä. Luotettavuutta pohdittiin koko prosessin ajan, mutta sen tärkeys korostui etenkin aineiston analyysissä. Aineistosta nousseista teemoista käytiin opiskelijoiden välistä keskustelua ja näin pyrittiin varmistamaan, että teemojen tarkastelu oli objektiivista ja yhdenmukaista.

Opinnäytetyö tuotti tärkeää tietoa ajankohtaisesta aiheesta ja vahvisti näkemystä siitä, että uusia toimintamalleja on syytä tarkastella asiakkaiden näkökulmasta. Aineistosta nousi paljon kehittämisehdotuksia, vaikka niitä ei lähdetty alun perin tarkastelemaan. Asiakkaat ovat toiminnassa kokemusasiantuntijoita, jotka ovat itse parhaita toiminnan kehittäjiä. Heidän kokemuksia kuulemalla voidaan kehittää toimintaa vastaamaan paremmin käyttäjien tarpeisiin. Opinnäytetyö toimii muistutuksena toimintaterapian alalle asiakaslähtöisyyden huomioinnista ja sen tärkeydestä.

Toimintaterapian tavoitteena on mahdollistaa asiakkaan itsenäisyyttä omassa arjessaan ja toiminnassa eli osallistumisessa omaan elämään ja sen valintoihin (Suomen toimintaterapeuttiliitto 2012). Haastatteluista nousi esille iPad-laitteen vaikutus itsenäiseen suoriutumiseen. Soittajilla oli kokemusta aikaisemmasta musiikkiharrastuksesta sekä oikeiden soittimien soittamisesta. Soittajat kokivat, että iPad-laitteiden myötä avun tarpeen määrä soittotilanteessa oli vähentynyt ja soittaja selviytyi soittotilanteesta itsenäisemmin kuin aikaisemmin. Opinnäytetyön perusteella näyttäisi siltä, että toimintaterapia-ala sekä sen asiakkaat hyötyisivät iPad-laitteesta, sillä iPad-laiteella on mahdollista tukea henkilön toimintakykyä sekä selviytymistä omassa elämässään.

Opinnäytetyön tuloksien pohjalta on mahdollista pohtia älytekniikan hyödynnettävyyttä toimintaterapia-alalla, sillä tulokset tukevat iPad-laitteen käyttämistä toimintaterapian työvälineenä. iPad-laitteen käyttömahdollisuuksia ja soveltamisesta eri arjen tilanteisiin tulisi kuitenkin tutkia lisää. Jatkossa voisi tarkastella, kuinka paljon iPad-laitetta käytetään toimintaterapia-alalla, millaista hyötyä sen käyttö on tuonut, ja onko se vaikuttanut itsenäiseen suoriutumiseen. Olisi myös mielenkiintoista tietää, miten toiminnan kehittäminen perustuen soittajilta saatuihin kehittämisehdotuksiin, vaikuttaisi soittajien kokemuksiin toiminnasta.

10 Luotettavuus ja eettisyys

Luotettavuuteen ja eettisyyteen liittyviä asioita pohdittiin koko opinnäytetyöprosessin ajan, joka näkyy raportissa pitkin matkaa. Luotettavuutta ja eettisyyttä haluttiin kuitenkin pohtia vielä erillisessä luvussa ikään kuin yhteenvetona. Tieteellisen tutkimuksen tavoitteena on mahdollisimman luotettavan tiedon tuottaminen tarkasteltavasta ilmiöstä. Luotettavuuden arvioinnissa kartoitetaan, kuinka totuudenmukaista työssä tuotettu tieto on. (Kylmä – Juvakka 2007: 127.) Tämän opinnäytetyön luotettavuuden syntyyn vaikuttaa osaltaan haastateltavien asiantuntevuus, sillä kaikki heistä ovat kokeneita bänditoiminnan harrastajia.

Kylmä ja Juvakka (2007: 127) ovat teoksessaan koonneet useiden tutkijoiden ajatuksia laadullisen tutkimuksen luotettavuuskriteereistä, joita ovat uskottavuus, refleksiivisyys, siirrettävyys ja vahvistettavuus. Tutkimuksen **uskottavuudella** tarkoitetaan tutkimuksen ja tulosten uskottavuutta sekä sen osoittamista tutkimuksessa. Tutkijan on varmistuttava siitä, että saadut tulokset vastaavat tutkimuksessa mukana olleiden käsityksiä tutkittavasta aiheesta. Uskottavuutta lisää riittävä perehtyminen aiheeseen sekä tutkimuspäiväkirjan kirjoittaminen. (Kylmä – Juvakka 2007: 128.) Opinnäytetyöprosessin alussa opiskelijat tutustuivat käsiteltävään ilmiöön käymällä katsomassa bändin esiintymistilaisuuksia sekä havainnoimalla iPad-bändiharjoituksia, aluksi vapaasti havainnoiden ja myöhemmin Piercen toiminnan terapeuttisen voiman mallin pohjalta tehdyn havainnointistruktuurin avulla. Havainnointistruktuuri auttoi bändiharjoitusten aikana havainnoimaan toimintaa monesta eri näkökulmasta, pian sen käyttö kuitenkin koettiin haastavaksi ja liian rajaavaksi. Tästä johtuen havainnointistruktuuri jätettiin pois ja opiskelijat kirjoittivat vapaamuotoisempia muistiinpanoja tilanteista. Havainnointien lisäksi opiskelijat keskustelivat säännöllisesti kokemuksistaan ja heränneistä ajatuksistaan. Ennen haastatteluiden toteuttamista opiskelijat sopivat keskenään vastuualueet. Nämä roolit ja vastuualueet pysyivät haastatteluiden ajan samoina. Työn uskottavuuden lisäämiseksi selkeä roolijako mahdollisti myös tarkentavien kysymysten tekemisen. Näin varmistettiin, että haastateltavat tulivat oikein ymmärretyiksi. Lisäksi haastateltaville kerrottiin kaikkien kokemusten ja mielipiteiden olevan sallittuja, tärkeitä ja heitä kannustettiin kertomaan omin sanoin kokemuksistaan bänditoiminnasta.

Aineiston analyysivaiheessa ja tulosten raportointivaiheessa opiskelijat joutuivat miettimään sitä, etteivät he tuo omia näkemyksiään tulostavaiheessa esille. Tärkeintä oli tuoda haastateltavien oma ääni kuuluviin. Aineiston analysoinnissa opiskelijat palasivat useasti

takaisin alkuperäiseen litteroituun aineistoon, josta tarkistettiin haastateltavien mielipiteitä eri aiheista. Samalla varmistuttiin siitä, että aineistoa oli tulkittu oikein.

Refleksiivisyydellä tarkoitetaan sitä, että tutkija on tietoinen omista lähtökohdistaan tutkimuksen tekijänä. Tutkijan tulee pystyä arvioimaan kuinka hän vaikuttaa tutkimusaineistoon, tutkimuksen kulkuun sekä kuinka tämä kuvataan opinnäytetyössä. (Kylmä – Juvakka 2007: 128.) Opinnäytetyön refleksiivisyyttä edistettiin käymällä aluksi keskustelua opiskelijoiden lähtökohdista sekä tarkastelun kohteena olevasta ilmiöstä, joka oli kaikille kolmelle opinnäytetyöntekijälle uusi. Uuteen ilmiöön suhtauduttiin ennakkoluulottomasti ja avoimesti. Bändiharjoitusten ja esiintymisten seuraaminen loi kuvan toiminnasta. Opiskelijat kuitenkin huomasivat, ettei henkilöiden sisäisiä kokemuksia voida tutkia yksinomaan havainnoimalla, vaan tarkempaa tietoa oli tarpeen hankkia haastatteluiden avulla. Toiminnan terapeutin voiman mallin pohjalta suunniteltu haastattelurunko auttoi opiskelijoita pysymään kokemus-aihealueen sisällä, ja se tarjosi kaivattua struktuuria haastatteluun.

Opiskelijat pohtivat prosessin aikana havainnoinnin vaikutusta työn tuloksiin. Opiskelijat olivat koko ajan varuillaan, etteivät tuo omia kokemuksiaan näkyviin haastattelutilanteissa tai aineiston analysointi- ja tulostavaiheissa. Objektiivisuus pyrittiin huomioimaan koko prosessin ajan pysähtymällä pohtimaan, mikä on opiskelijan omaa tulkintaa ja mikä tiedonantajien kokemusta tutkittavasta ilmiöstä. Esimerkiksi havainnoinnin avulla ilmiöön päästiin tutustumaan perusteellisesti, mutta samalla se saattoi vaikuttaa haastattelutilanteiden objektiivisuuteen. Opiskelijat huomioivat myös kokemattomuutensa tutkimuksen tekijöinä sekä teemamuotoisten haastattelujen suunnittelussa että niiden toteuttamisessa. Tämän vuoksi toteutettiin yksi koehaastattelu.

Tutkimuksen **siirrettävyydellä** tarkoitetaan Kylmän ja Juvakan (2007) mukaan aineiston tuottaman tiedon siirrettävyyttä muihin vastaaviin tilanteisiin. Siirrettävyydellä voidaan tarkoittaa myös yleistämistä ja tulosten soveltamista toiseen toimintaympäristöön. Siirrettävyydellä voidaan arvioida, antaako tutkija tarpeeksi kuvailevaa tietoa osallistujista tai tutkimusympäristöstä. (Eskola – Suoranta 1998: 68; Kylmä – Juvakka 2007: 129.) Tässä opinnäytetyössä kuvattiin vaikeavammaisten nuorten aikuisten kokemuksia iPad-bänditoiminnasta. Opinnäytetyössä on kuvattu bändiryhmää, tiedonantajia, iPad-laitteella soittamista sekä aineiston keräämistä ja analysointia. Kokemuksia keräävässä työssä opiskelijat ovat olleet huolellisia henkilöllisyyden suojaamisessa. Ihmisten kokemukset ovat hyvin henkilökohtaisia, joten haastattelujen pohjalta saatuja tuloksia ei voi

sellaisenaan siirtää toiseen toimintaympäristöön tai muihin vastaaviin tilanteisiin. (Kylmä – Juvakka 2007: 129.) Tämän työn tuloksia ei ole mahdollista yleistää tai siirtää toiseen kontekstiin, sillä tulokset perustuvat yksittäisten henkilöiden kokemuksiin.

Tutkimuksen **vahvistettavuus** liittyy koko tutkimusprosessiin ja sen kulkuun. Vahvistettavuus edellyttää, että tutkija kirjaa tutkimusprosessin niin tarkasti, että toisen tutkijan on mahdollista seurata sen kulkua. (Kylmä – Juvakka 2007: 128.) Kylmä ja Juvakka (2007: 129) pohtivat kirjassaan vahvistettavuuden ongelmallisuutta. Toinen tutkija voi samasta aineistosta huolimatta päätyä eri tulkintaan. Tätä ei välttämättä pidetä luotettavuusongelmana, vaan erilaiset tulkinnot samasta tutkimuskohteesta saattavat lisätä ymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä (Kylmä – Juvakka 2007: 129). Opinnäytetyöprosessi on pyritty kirjaamaan selkeästi, jotta ulkopuolisen lukijan on helppo seurata sitä. Aineiston analyysi on esitetty totuudenmukaisesti ja sitä on havainnollistettu kuvioin. Teksti on kirjoitettu auki ja lukijalle on selvitetty, kuinka kyseisiin tuloksiin on päädytty. Myös lähdeviitteiden merkinnässä on käytetty huolellisuutta. Opiskelijat eivät pitäneet varsinaista tutkimuspäiväkirjaa, mutta tekivät itsenäisesti tarpeen tullen muistiinpanoja, joita on hyödynnetty opinnäytetyöprosessissa.

Laadullista tutkimusta tehdessä on tärkeä pohtia myös eettisiä kysymyksiä. Eettiset kysymykset liittyvät tutkimuskohteen valintaan vaikuttaviin tekijöihin, tutkimukseen osallistuvien vapaaehtoisuuteen, tiedonantajien nimettömyyteen sekä heidän ymmärrykseensä siitä, mihin he ovat osallistumassa. Tutkimuksen laadun varmistamiseksi on tärkeä pohtia tutkimuksen tarkoitusta, tunnistaa ja kuvata tutkijoiden suhdetta tutkittavaan aiheeseen. Lisäksi on tarkoituksenmukaista kuvata aineiston hankintaan liittyviä tekijöitä ja erityispiirteitä, tarkastella tiedonantajien suhdetta tutkimuksen aiheeseen ja tutkijaan, sekä kuvata tutkimuksen lopullista raportointia. (Tuomi – Sarajärvi 2002: 131–138.)

Kylmä ja Juvakka (2007) toivat kirjassaan esille tutkimuksen luotettavuuskriteereitä ja niistä uskottavuuden osa-alue liittyy kiinteästi tutkimusetiikkaan ja hyvän tieteellisen käytännön noudattamiseen (Vilka 2005: 29-41). Suomen Akatemian (2007) tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeistuksen mukaan tieteellisesti hyväksyttävän, luotettavan sekä tulosten uskottavuuden edellytys on hyvän tieteellisen käytännön noudattaminen. Käytäntöön kuuluu, että tutkija noudattaa toimintatapoja, rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa sekä niiden esittämisessä

sekä tulosten arvioinnissa. Lisäksi on huolehdittava avoimuudesta, joka liittyy tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmien käyttöön sekä tulosten julkistamiseen. (Suomen Akatemia 2007.)

Eettiseksi kysymykseksi todetaan jo tutkimusaiheen valinta. Aiheen eettinen pohdinta ohjaa tutkijaa miettimään ja selkiyttämään, kenen ehdoilla tutkimusaihe valitaan ja miksi tutkimukseen ryhdytään. (Tuomi – Sarajärvi 2002: 126.) Tässä opinnäytetyössä aiheen valinta liittyi opiskelijoiden haluun tarkastella toimintaterapian teorian avulla toiminnan subjektiivisia kokemuksia, ja saada iPad-bänditoimintaan osallistuvien kokemukset kuuluviin. Laadulliselle tutkimukselle on ominaista hypoteesittomuus, mikä tarkoittaa sitä, että tutkijalla ei saisi olla ennakko-oletuksia tutkimuskohteesta tai tutkimustuloksista (Hokkanen – Riekkö 2006: 25). Tekijöiden oma suhde aiheeseen oli objektiivinen, sillä opinnäytetyön kohteena ollut ilmiö oli uusi. Opiskelijat eivät myöskään ole olleet mukana iPad-bänditoiminnassa, eivätkä Uudenmaan lihastautiyhdistys ry:n toiminnassa. Opinnäytetyöprosessin alusta saakka opiskelijat työskentelivät huolellisesti, tarkasti sekä raportoivat avoimesti ja objektiivisesti sekä omasta toiminnastaan että haastattelujen tuloksista.

Tutkijoiden on selvitettävä osallistujille tutkimuksen tavoitteet, menetelmät ja mahdolliset riskit (Tuomi – Sarajärvi 2002: 128). Opinnäytetyöprosessin alussa opiskelijat kertoivat iPad-bändin jäsenille työn tarkoituksesta, toteutustavoista sekä osallistumisen vapaaehtoisuudesta. Hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti osallistujilta pyydettiin kirjallinen suostumus opinnäytetyöprosessiin osallistumisesta (Liite 1). Kirjallinen sopimus takaa osallistujille suojan, mutta antaa myös oikeuden kieltäytyä tutkimukseen osallistumisesta sekä mahdollisuuden keskeyttää mukanaolonsa missä tahansa vaiheessa. Tutkittavalla on myös oikeus kieltäytyä häntä koskevan tutkimusaineiston käytöstä. Tutkijan on varmistettava, että tutkittava tietää hänen oikeutensa ja sen, mistä tutkimuksessa on kyse. (Tuomi – Sarajärvi 2002: 128.) Opiskelijat kertoivat työn tarkoituksen, toteutustavan ja tavoitteen varmistukseksi, että tiedonantajat olivat ymmärtäneet mistä opinnäytetyössä on kyse. Tutkimusetiikan sekä suostumussopimuksen mukaisesti opiskelijat huolehtivat, ettei haastattelu- ja havainnointiaineistoja, esimerkiksi nauhoja, litteroitua aineistoa ja muita tallenteita, luovuteta ulkopuolisille henkilöille. Opinnäytetyön julkaisun jälkeen haastattelu- ja videoaineisto hävitetään sovitulla tavalla. Opiskelijat huolehtivat myös vaihtolovelvollisuudesta ja luottamuksellisuudesta kaikessa työhön liittyvissä asioissa.

Lähteet

Aatrokoski, Irina – Seppälä, Monika 2012. "Ei syytelty, vaan tuettiin" Vanhempien kokemuksia lasten toimintaterapia-arvioinnista. Opinnäytetyö. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Hyvinvointiyksikkö. Toimintaterapian koulutusohjelma.

Atula, Sari 2012. Lihastaudit. Lääkärikirja Duodecim. Verkkodokumentti. <http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00041>. Luettu 2.10.2014.

Canadian Association of Occupational Therapists 2002. Enabling Occupation. An Occupational Therapy Perspective. Revised Edition. Ottawa, Ontario: CAOT Publication ACE. 36.

Eskola, Jari – Suoranta, Juha 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino.

Hagedorn, Rosemary 2000. Tools for Practice in Occupational Therapy. A structured Approach to Core Skills and Processes. Edinburgh: Churchill Livingstone

Hakuni, Susanna 2013. iPad vie vauhdilla musiikin maailmaan. Porras (4). 26–27. Verkkodokumentti. <<http://uly.fi/bandi/jutut/Porras.4.2013.pdf>>. Luettu 26.9.2014.

Hirsjärvi, Sirkka – Hurme, Helena 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, Sirkka – Remes, Pirkko – Sajavaara, Paula 2008. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Hirsjärvi, Sirkka – Remes, Pirkko – Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. 15. Uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Hoesterey, Cathy – Chappelle, Carol 2012. Touch the Future. Using iPads as a Therapeutic Tool. OT Practice 17 (13). 7-9.

iPad-bändiprojekti 2013–2014. Uudenmaan lihastautiyhdistys ry.

iPad-bändiprojektin yhteenveto 2014. Uudenmaan lihastautiyhdistys ry.

Kela 2013. Lääkinnällinen kuntoutus vaikeavammaisille. Verkkodokumentti. <http://www.kela.fi/tyoikaisille_vaikeavammaisten-laakinnallinen-kuntoutus>. Luettu 4.10.2014.

Kiviniemi, Kari 2001. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa Aaltola, Juhani – Valli, Raine (toim.): Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus. 68.

Kotkavirta, Jussi 2002. Kokemuksen ehdot ja hahmot. Teoksessa Haaparanta, Leila – Oesch, Erna (toim.): Kokemus. Tampere: Tampereen yliopistopaino. 15–16.

Kulppi, Marika – Pajunen, Anna-Elina 2010. Toiminnan voimaa – Doris Piercen terapeutisen voiman mallin käyttö toiminnan suunnitteluprosessissa. Opinnäytetyö. Metropolia ammattikorkeakoulu. Hyvinvointiyksikkö. Toimintaterapian koulutusohjelma.

Kuula, Arja 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.

Kylmä, Jari – Juvakka, Taru 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita.

Kytömäki, Olli – Laine, Kajo – Lappi, Risto ja Rehnman, Anna-Katarina 2010. IPAD. Seminaarityö. Lappeenrannan teknillinen yliopisto. Tietotekniikan koulutusohjelma.. Verkkodokumentti. <<https://noppa.lut.fi/noppa/opintojakso/ct50a2601/lisatty/ipad.pdf>>. Luettu 20.10.2014.

Laine, Timo 2001. Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa Aaltola, Juhani – Valli, Raine (toim.): Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus. 26–27.

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 380/1987. Annettu Helsingissä 3.4.1987.

Law, Mary 2002. Participation in the Occupations of Everyday life. The American Journal of Occupational Therapy. 56 (6). 640–649.

Lehtomaa, Merja 2008. Fenomenologinen kokemuksen tutkimus: haastattelu, analyysi ja ymmärtäminen. Teoksessa Perttula, Juha – Lomaa, Timo (toim.): Kokemuksen tutkimus. Merkitys – tulkinta – ymmärtäminen. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus. 163–192.

Lihastautiliitto ry 2009. Verkkodokumentti. <<http://www.lihastautiliitto.fi>>. Luettu 26.9.2014.

Metsämuuronen, Jari 2000. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Viro: Jaabes OÜ.

Mitä ovat lihastaudit 2006. Esite. Turku: Lihastautiliitto ry.

Mäenpää, Helena n.d. CP-vamma. Suomen CP-liitto ry. Verkkodokumentti. <<http://www.cp-liitto.fi/vammaryhmat/cp-vamma>>. Luettu 27.9.2014.

Niiniluoto, Ilkka 2002. Kokemus-kollokvion avaussanat. Teoksessa Haaparanta, Leila – Oesch, Erna (toim.): Kokemus. Tampere: Tampereen yliopistopaino. 9–10.

Perttula, Juha 2008. Kokemus ja kokemuksen tutkimus: Fenomenologisen erityistieteen tieteenteoria. Teoksessa Perttula, Juha – Lomaa, Timo (toim.): Kokemuksen tutkimus: Merkitys – tulkinta – ymmärtäminen. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus. 116–152.

Pierce, Doris E. 2003. Occupation by design: Building Therapeutic Power. Philadelphia: F.A. Davis Co.

Rosenzweig, Gary 2014. My iPad. United States of America: Que Publishing.

Salo-Chydenius, Sisko 2003. Yhdessä harkittu toiminta – mitä asiakaskeskeisyys on toimintaterapian mielenterveystyössä? Pro gradu-tutkielma. Liikunta- ja terveystieteiden tiedekunta. Terveystieteiden laitos. Toimintaterapia. Jyväskylän yliopisto.

Saloheimo, Veera 2013. Bändissä on frendejä!. IT Invalidiliitto (7-8). 48–49. Verkkodokumentti. <<http://uly.fi/bandi/jutut/lt-lehti.7-8.2013.pdf>>. Luettu 27.9.2014.

Sariola, Jukka 2012. Esipuhe. Teoksessa Pouta, Riikka (toim.): Lihastaudit: diagnosointi, hyvinvointi ja osallistuminen. Lihastautiliitto ry. 3.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2010. Teknologia ja etiikka sosiaali- ja terveysalan hoidossa ja hoivassa. Valtakunnallinen sosiaali- ja terveysalan eettinen neuvottelukunta ETENE:n julkaisuja 30: 3. Helsinki: Yliopistopaino. Verkkodokumentti. <http://www.etene.fi/c/document_library/get_file?folderId=41970&name=DLFE-1504.pdf>. Luettu 27.10.2014.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2014. Sosiaali- ja terveysministeriön älystrategia. Verkkodokumentti. <<https://www.innokyla.fi/documents/987840/fba176ea-0ceb-4b68-a38a-2963bf4a508a>>. Luettu 27.10.2014.

Suomen Akatemia 2007. Hyvä tieteellinen käytäntö. Eettiset ohjeet. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeistus. Helsinki. Verkkodokumentti. <<http://www.aka.fi/fi/A/Tutkijalle/Rahoituksen-kaytto/Eettiset-ohjeet/1-Hyva-tieteellinen-kaytanto/>>. Luettu 15.10.2014.

Suomen toimintaterapeuttiliitto ry 2011. Toimintaterapeuttien ammattieettiset ohjeet. Verkkodokumentti. <<http://www.toimintaterapeuttiliitto.fi/images/stories/ammattieettisetohjeet2011.pdf>>. Luettu 29.10.2014.

Suomen toimintaterapeuttiliitto 2012. Toimintaterapia. Verkkodokumentti. <<http://www.toimintaterapeuttiliitto.fi/toimintaterapia.html>>. Luettu 29.10.2014.

Toimintasuunnitelma 2014. Uudenmaan lihastautiyhdistys ry. Verkkodokumentti. <<http://www.uudenmaanlihastautiyhdistys.fi/?Yhdistys:Toimintasuunnitelma>>. Luettu 22.9.2014.

Tuomi, Jouni – Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Vilka, Hanna 2005. Tutki ja havainnoi. Helsinki: Tammi.

Suostumuslomake

Suostumus osallistumisesta opinnäytetyön toteutukseen

Opiskelemme Metropolia Ammattikorkeakoulussa toimintaterapian koulutusohjelmassa ja teemme opinnäytetyötä yhteistyössä Uudenmaan Lihastautiyhdistys ry:n kanssa. Opinnäytetyön tarkoituksena on havainnointien ja haastattelujen perusteella kerätä Teidän kokemuksia iPad -bänditoiminnasta. Opinnäytetyöhön liittyen olemme seuraamassa iPad -bänditreenejä 13.3- 21.5.2014 välisenä aikana sekä mahdollisuuksien mukaan olemme mukana myös bändin keikoilla sekä kesäkuisella bändileirillä.

Aineistonkeruu tapahtuu bänditreeneissä havainnointilomakkeen avulla ja haastatteluissa käytämme äänitystä sekä tarvittaessa videointia. Haastattelut toteutuvat pienimuotoisena ryhmähaastatteluna vain osalle bändinjäsenistä. Kerätty aineisto hävitetään opinnäytetyöprosessin jälkeen. Kaikki tiedonne pysyvät nimettöminä eikä teitä voida tunnistaa opinnäytetyöstä. Aineistonkeruun jälkeen kirjoitamme raportin yhteistyökumppanille, jossa hyödynnämme kertomianne kokemuksia iPad -bändi toiminnasta sekä omia havaintojamme.

Pyydämme kohteliaasti lupaa jakamienne kokemusten käyttöön opinnäytetyössämme.

Teillä on oikeus vetäytyä prosessista missä tahansa haluamassanne vaiheessa.

Ystävällisin terveisin

Toimintaterapeuttiopiskelijat

Hanna Peräkylä, puh XXX XXX XXXX

Kirsi Löytymäki, puh XXX XXX XXXX

Laura Reinikka, puh XXX XXX XXXX

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Lisäkysymyksiä voi esittää opinnäytetyöhömmme liittyen Uudenmaan Lihastautiyhdistys ry:n projektikoordinaattorille tai meille.

SUOSTUMUS

Suostun kokemusteni käyttämiseen opinnäytetyössä.

Helsingissä / / 2014

Allekirjoitus

Haastattelu - kokemuksia bänditoiminnasta

Taustatiedot

1. Lämmittely - musiikista keskustelu
 - a. Minkälaisesta musiikista pidät? Onko sinulla aiempia musiikkiharrastuksia?
 - b. Miten ja miksi olet tullut mukaan bänditoimintaan?
 - c. Miksi harrastat juuri bänditoimintaa?
2. Kertoisitko vapaamuotoisesti itsestäsi (perustiedot)
 - a. ikä
 - b. asumistilanne
 - c. opiskelu/työ
 - d. vapaa-aika/harrastukset
 - e. sairaus

Kokemukset bändiryhmästä

Miltä tuntuu olla osa bändiä?

Kuka tekee mitään teidän bändissä? Mikä on sinun tehtäväsi bändissä?

Millaisena bändinjäsenenä näet itsesi? Millainen on roolisi?

Miten se vaikuttaa, että bändissä on eri-ikäisiä jäseniä?

Miten päätöksiä tehdään bändissä?

Miten kuvailisit vaikutusmahdollisuuksiasi? Jos et saa vaikuttaa, millä tavalla haluaisit vaikuttaa?

Miten se, että joku jäsenistä on poissa treeneistä/ keikoilta vaikuttaa toimintaan?

Kokemukset treeneistä ja keikoista

Mitkä tekijät vaikuttavat siihen että käyt bänditreeneissä?

Kuvaile tuntemuksiasi ennen bänditreenejä?

Kuvaile bänditiloja?

Miten bänditreeneit ajoittuvat sinun päivärytmiisi?

Koetko saavasi hengähdystaukoja treenien aikana, millaisissa tilanteissa?

Miten paljon olet valmis käyttämään aikaa toimintaan?

Harjoitteletko vapaa-ajalla?

Miten sinä valmistaudut keikoille?

Miltä sinusta tuntuu olla keikoilla?

Miltä tuntuu, jos keikkapaikalle ei pääse?

Miltä tuntuu kun toiminnalla on ollut julkista näkyvyyttä?

Kokemukset soittamisesta

Kuvaile iPad-laitteen käyttöä soittimena?

Miltä laitteella soittaminen tuntuu?

Miltä iPadillä soittaminen tuntuu verrattuna tavanomaiseen soittimeen?

Onko sovelluksia helppo käyttää? Miksi? Miten olet oppinut käyttämään niitä?

Mitä opettajat tekevät bändissä? Miten opettajat auttavat sinua?

Vaikuttaako sairautesi soittamiseen? Miten?

Koetko oppivasi uutta? Mitä uutta olet oppinut?

Onko soittaminen sopivan haastavaa?

Millaista kokemusta olet saanut bänditoiminnasta, muuta kuin soitto- ja esiintymiskokemusta?

Kouluarvosana 4-10, kuinka tärkeää tämä on sinulle?

Olisiko jotain mitä haluaisit lisätä/ muuttaa bänditoiminnassa?

Vapaa osio

Onko jotakin mitä haluaisit vielä kertoa tai kysyä edellä mainituista asioista